

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti
Evropský sociální fond

Přehled dějin evropského umění

Karolinské umění

Přednášející: Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, PhD.

Osnova a abstrakt přednášky:

1. Historické vymezení a charakteristika epochy

V úvodu budou pojednány stěžejní historické události epochy, počínaje vládou dynastie Merovejců, nástupem majordoma Karla Martella (zem. 741), přes působení iroskotských misí v německých zemích (Bonifatius, Kilián), korunovaci Karla Velikého v Římě (800), vládu karolinských císařů (Ludvík Zbožný, Karel Lysý, Ludvíka Němce ad.), založení kláštera v Cluny (910), konče vpádem Normanů do Normandie (911)

2. Barbaři a ornamentální umění

V této části přednášky se budu zabývat původem významem ornamentálního umění u tzv. barbarských kmenů. Naznačeny budu možné interpretace ornamentu.

3. Merovejci ve Francii

Zaměřím se zde na architekturu, a umělecké řemeslo, související s donátorskou činností králů merovejské dynastie

4. Iroskotské rukopisy

Svoji pozornost zacílím na výtvarnou stránku a symboliku výzdoby iroskotských rukopisů. Interpretovány budou v kontextu spirituality a způsobu řeholního života iroskotských klanových klášterních komunit. Pojednána bude iroskotská sakrální architektura

5. Benediktýnské kláštery

Budu se zde věnovat základům monastického života benediktýnů a jejich významu z hlediska umění a vzdělanosti. Poměrně podrobně bude rozebrán ideální plán kláštera v St. Gallen

6. Architektura za vlády Karla Velikého

Zde se zaměřím na povahu sakrální i profánní architektury za vlády císařů karolinské dynastie. Zvláštní pozornost bude věnována císařským falcím v Cáchách a v Dolním Ingelheimu

7. Římské baziliky a jejich výzdoba

Především zde pojednám o výzdobě římských bazilik nástěnnými malbami (např. nástěnné malby v tzv. dolním kostele baziliky S. Clemente, kol. 850), mozaikami, které dal provést zejména papež Paschalis I. (např. mozaiky v bazilice S. Prassede, 817-824)

8. Knižní malba

Knižní malba patří k nejvýraznějším uměleckým projevům karolinské doby. Nastíním zde základní rozdíly mezi jednotlivými školami knižní malby (např. Métská)

9. Umělecké řemeslo

Zejména v chrámových pokladech se dochovaly četné památky uměleckého řemesla. Jde zejména o relikviáře zdobené drahými kameny , gemmy a práce ve slonovině

Literatura:

Karl der Grosse. Werk und Wirkung. Katalog der Ausstellung. Aachen 1965

Karl der Grosse. Lebenswerk und Nachleben, hrsg von Wolfgang Braunfels u.s., 5 dílů. Düsseldorf 1966-1968

Backes Magnus - Döling Regine, Die Geburt Europas. Baden-Baden 1969

Umění středověku, hlavní vydavatel René Huyghe, Praha 1969

Hubert Jedin u.a., Die Kunst der Karolinger von Karl dem Grossen bis zum Ausgang des 9. Jahrhunderts. München 1969

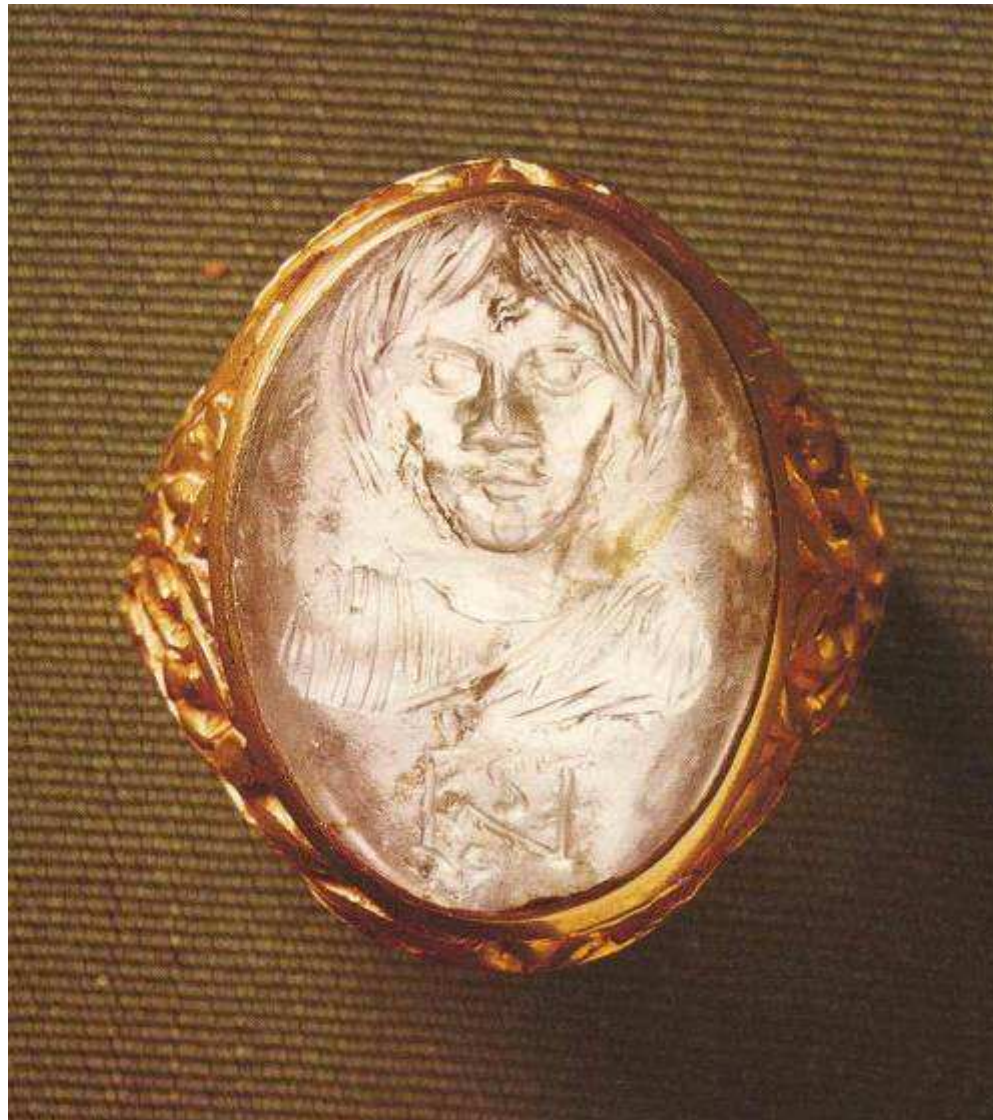
Petr Kidson, Románské a gotické umění, Praha 1973

Riché Pierre: Die Welt der Karolinger. Stuttgart 1981

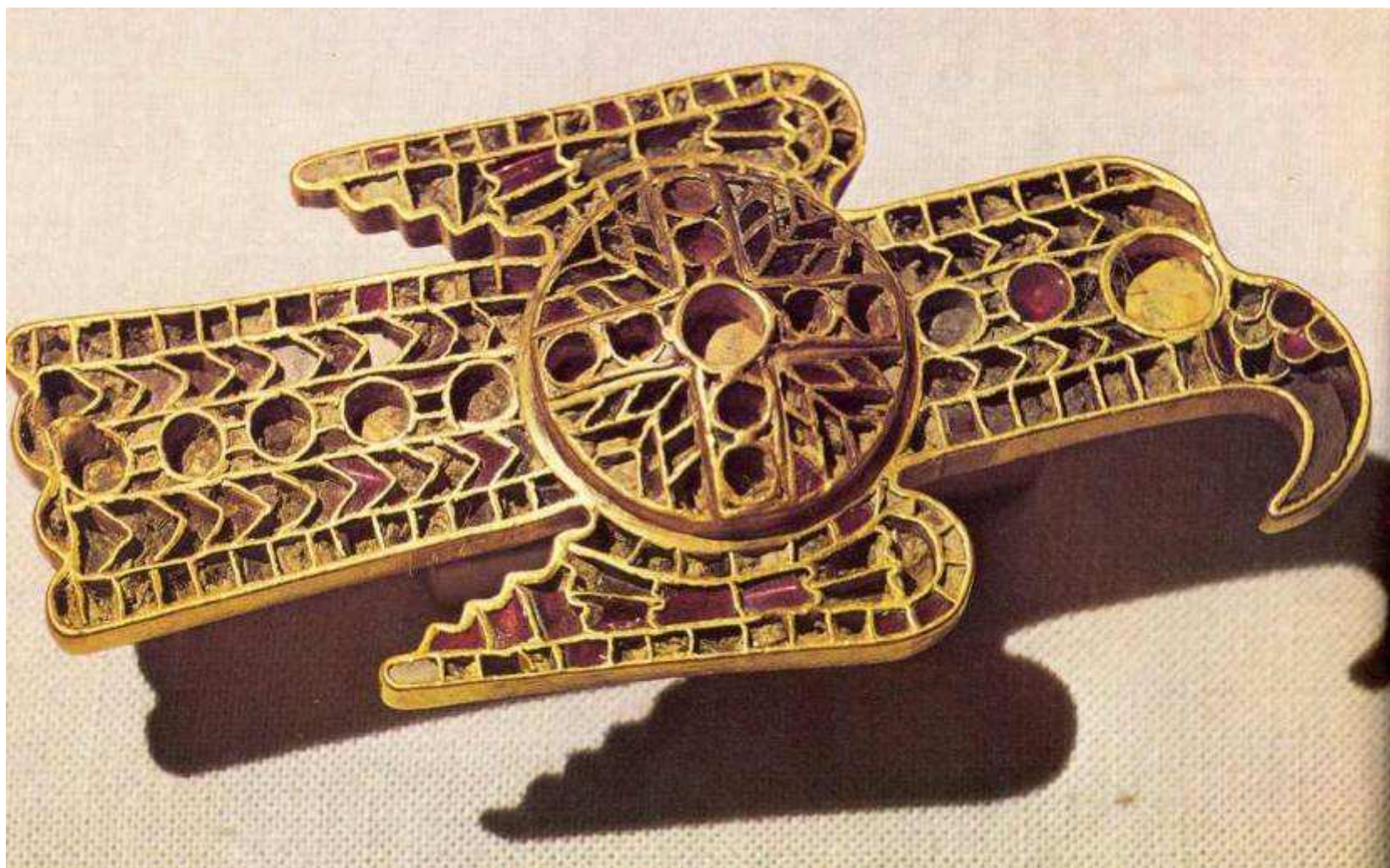
Kunst und Kultur der Karolingerzeit. Karl der Grosse und Papst Leo III. in Paderborn, díl 1-3. Mainz 1999

Michael Imhof/Christoph Winterer, Karl der Grosse. Leben und Wirkung, Kunst und Architektur, Petersberg 2005

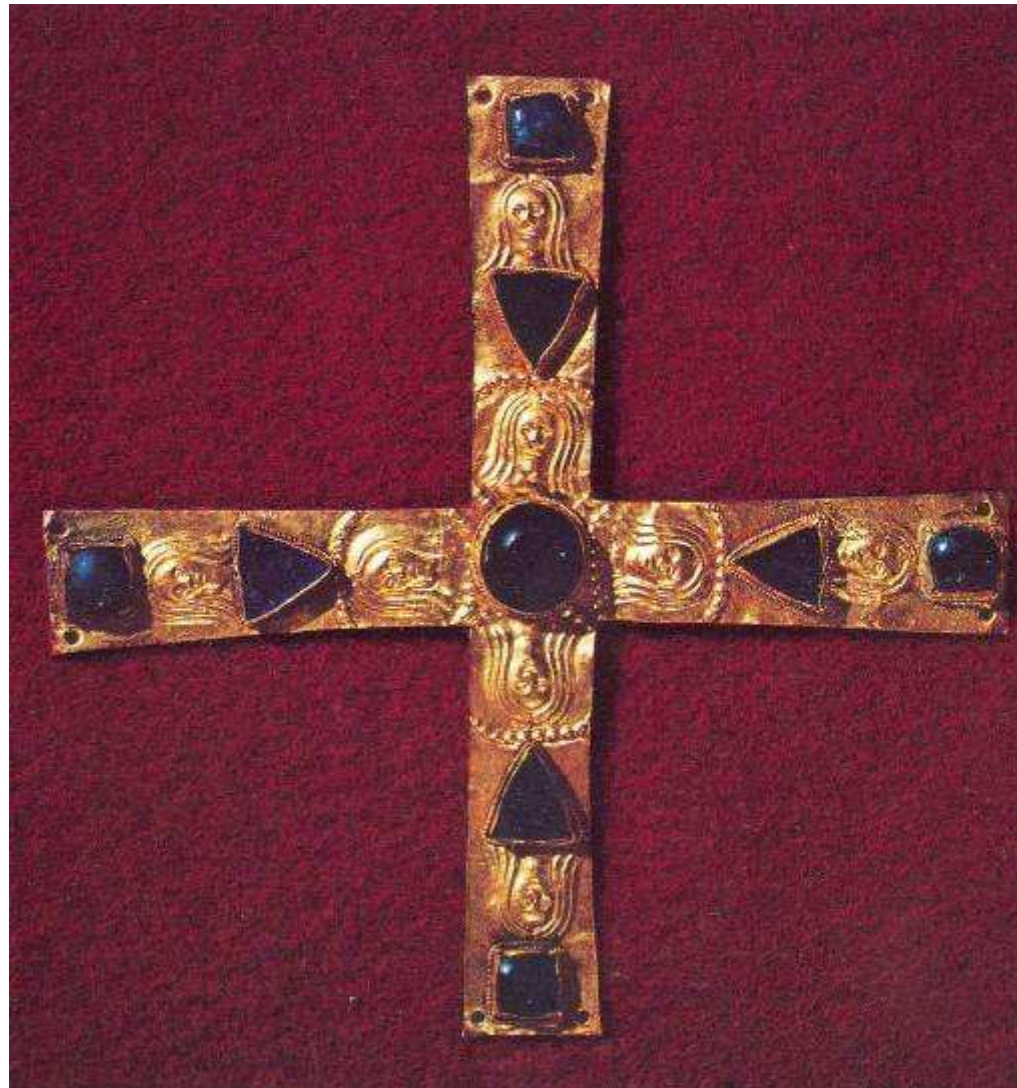
Gemma Theodorichova, poč. 6. stol.

Fibule z Ceseny, konec 5. stol.

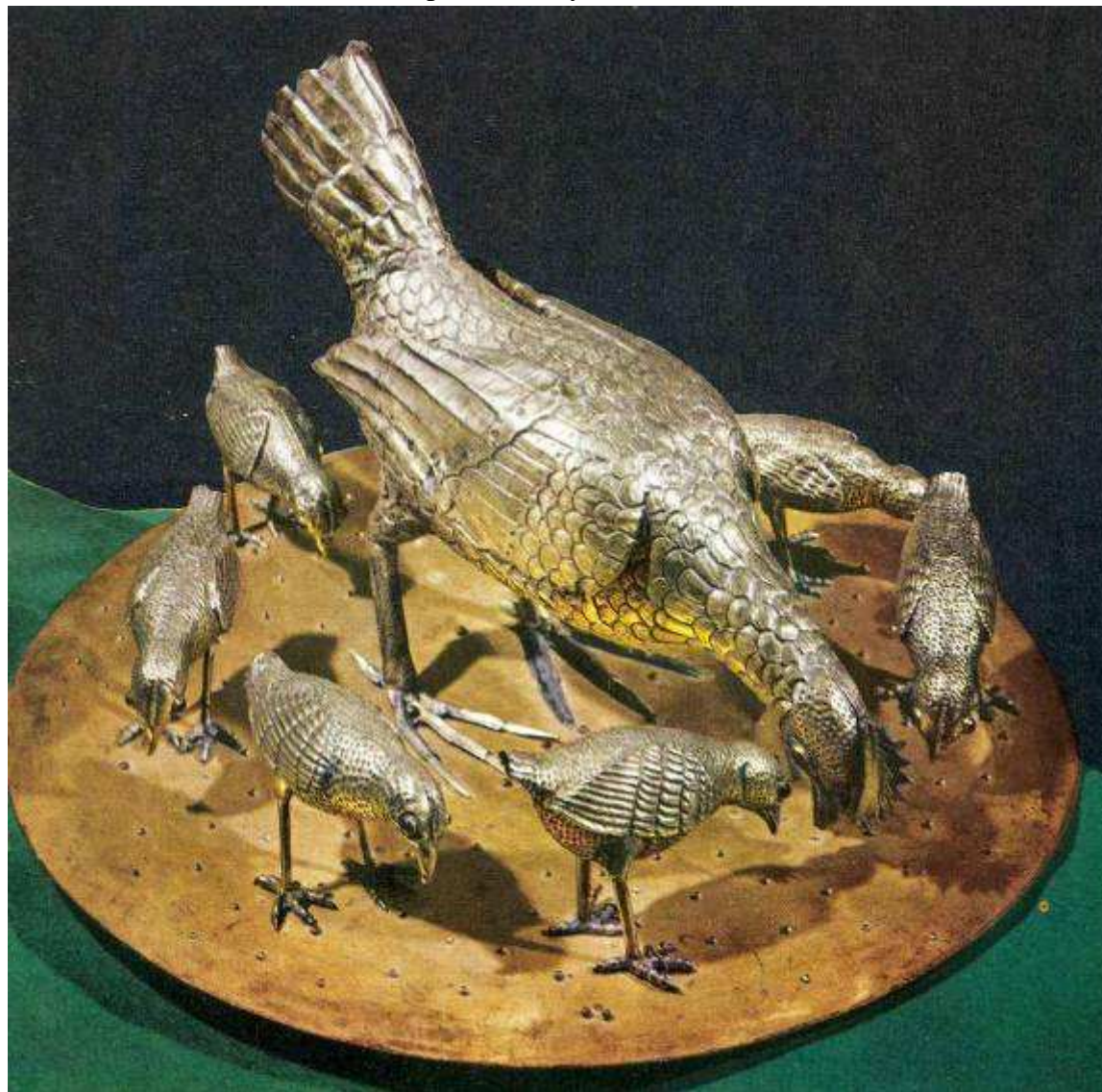
Kříž vévody Gisulfa, konec 7. Stol., Cividale

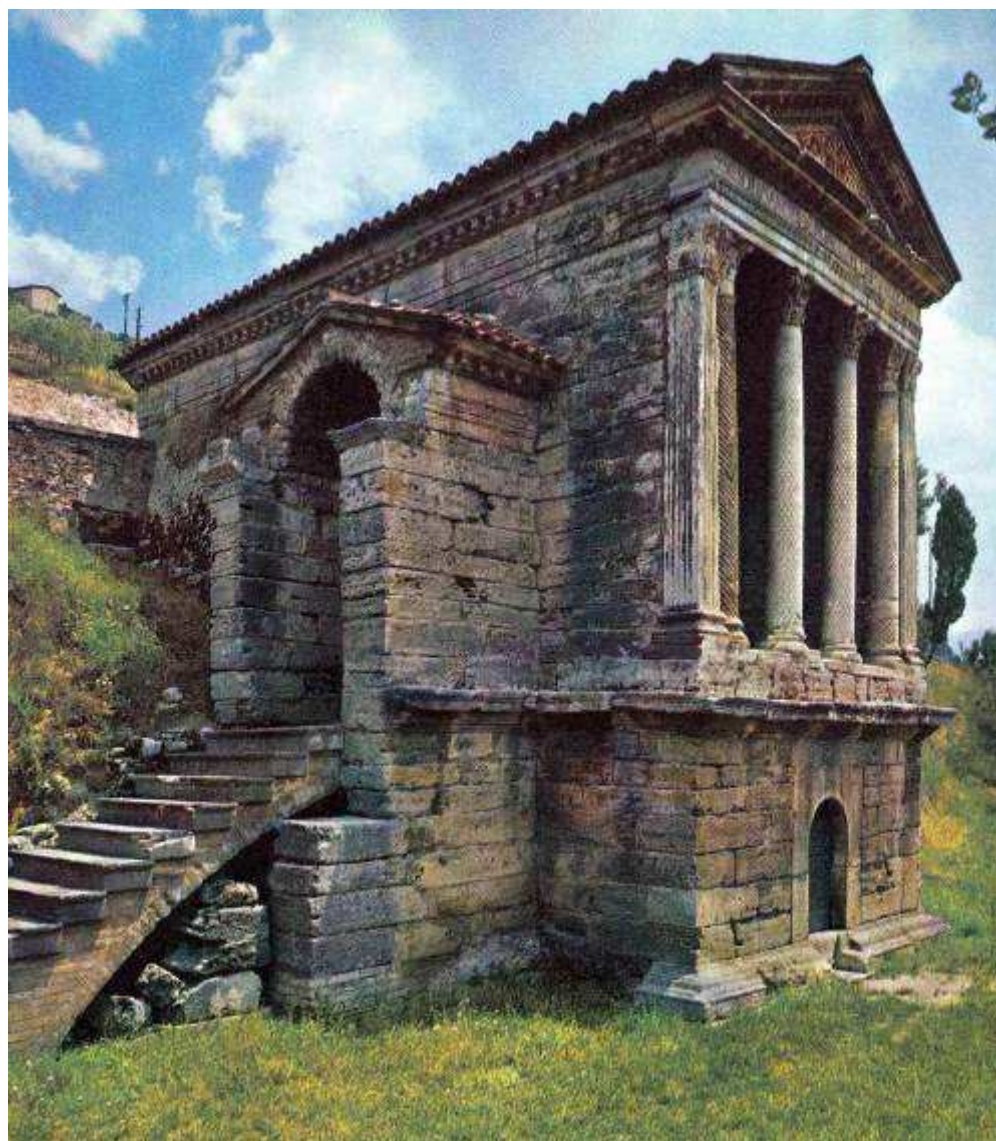
Vazba evangeliáře královny Theodolindy, kol. 600, Monza

Zlatá slepice s kuřaty, kol. 600, Monza

Clitumustempel u Perugia, 7. stol

Votivní koruna krále Reckeswintha, 649-672

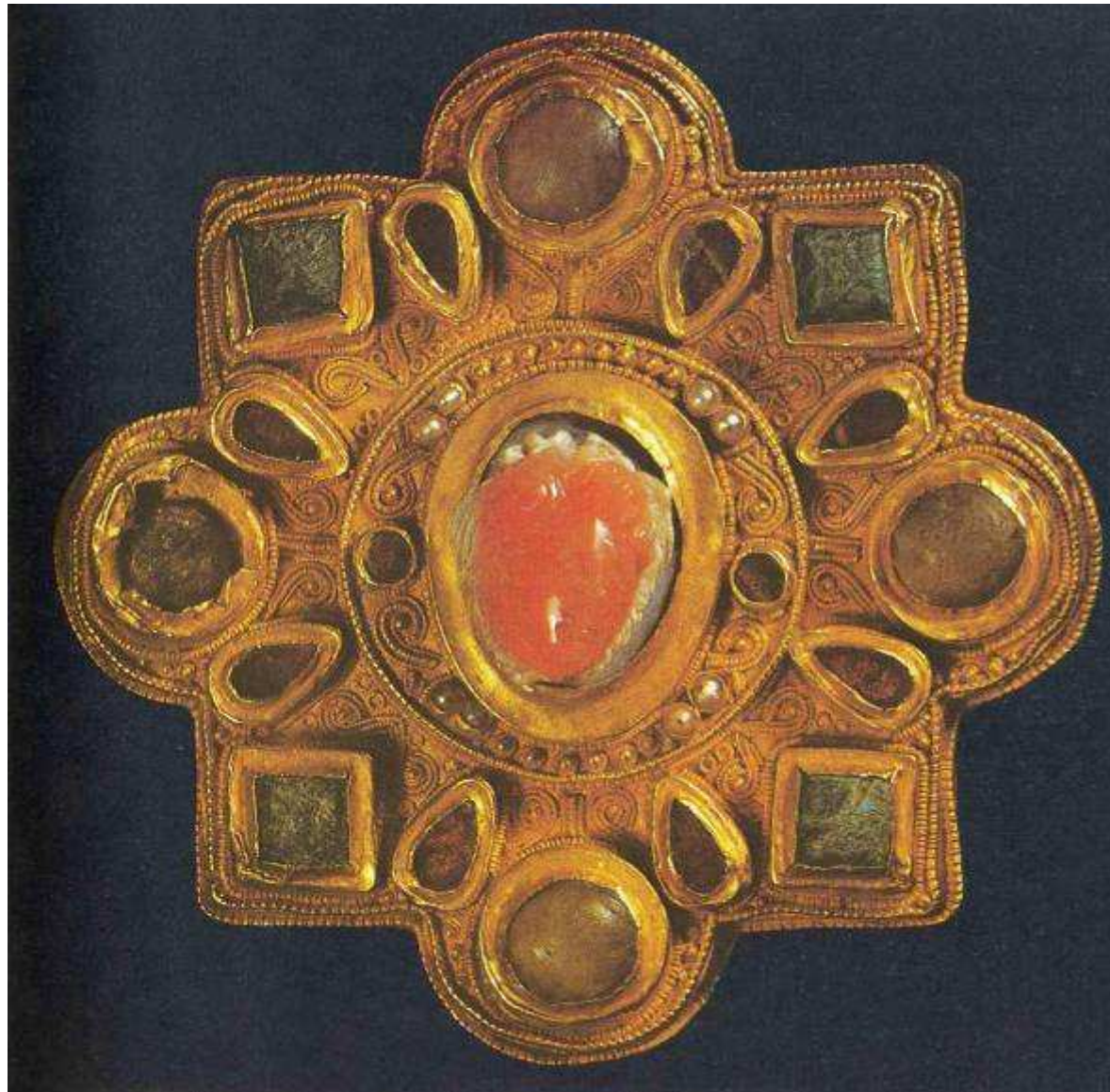
Kříž krále Reckeswintha, 649-672

Spona s pásku královny Arnegundy, 6. stol.

Spona z Mölsheimu, 7. Stol.

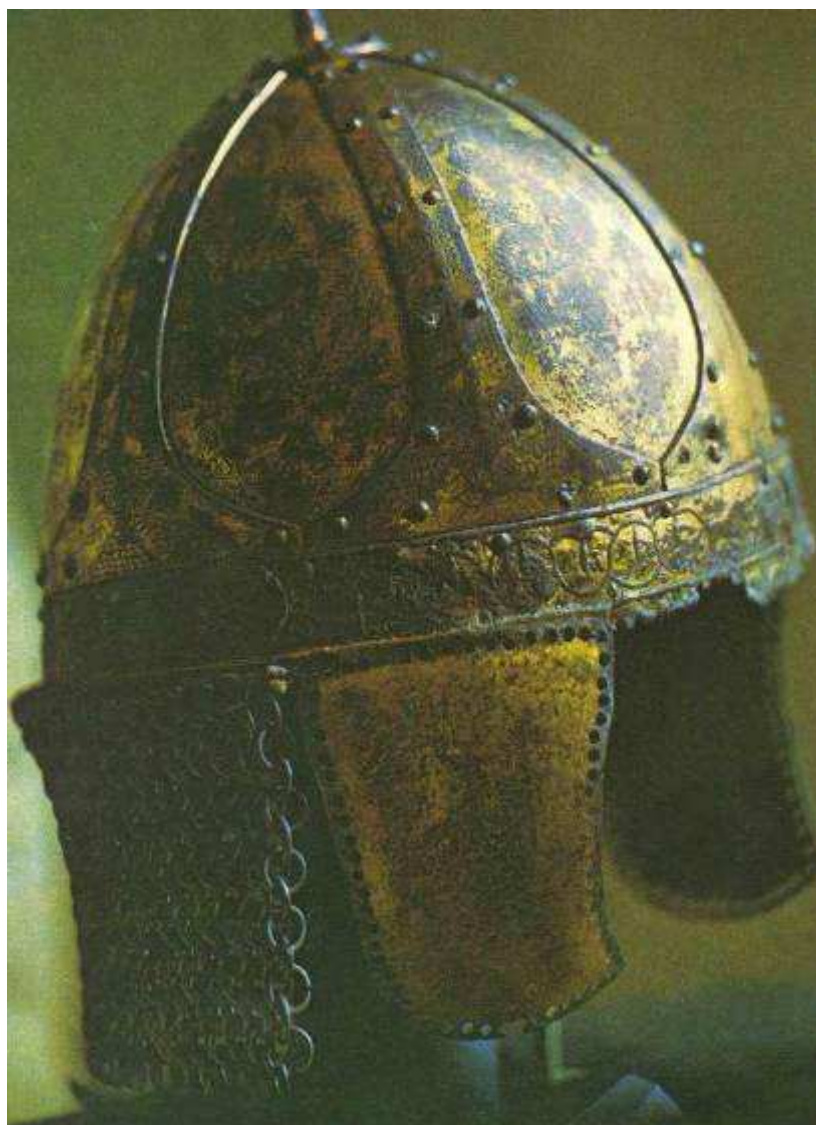
Šperky, pol. 6. stol.

Nádoba na vodu z Frank, 1.pol. 6. stol

Helma z Morken, kol. 600

Patena z Gourdon, 1.tř. 6. stol

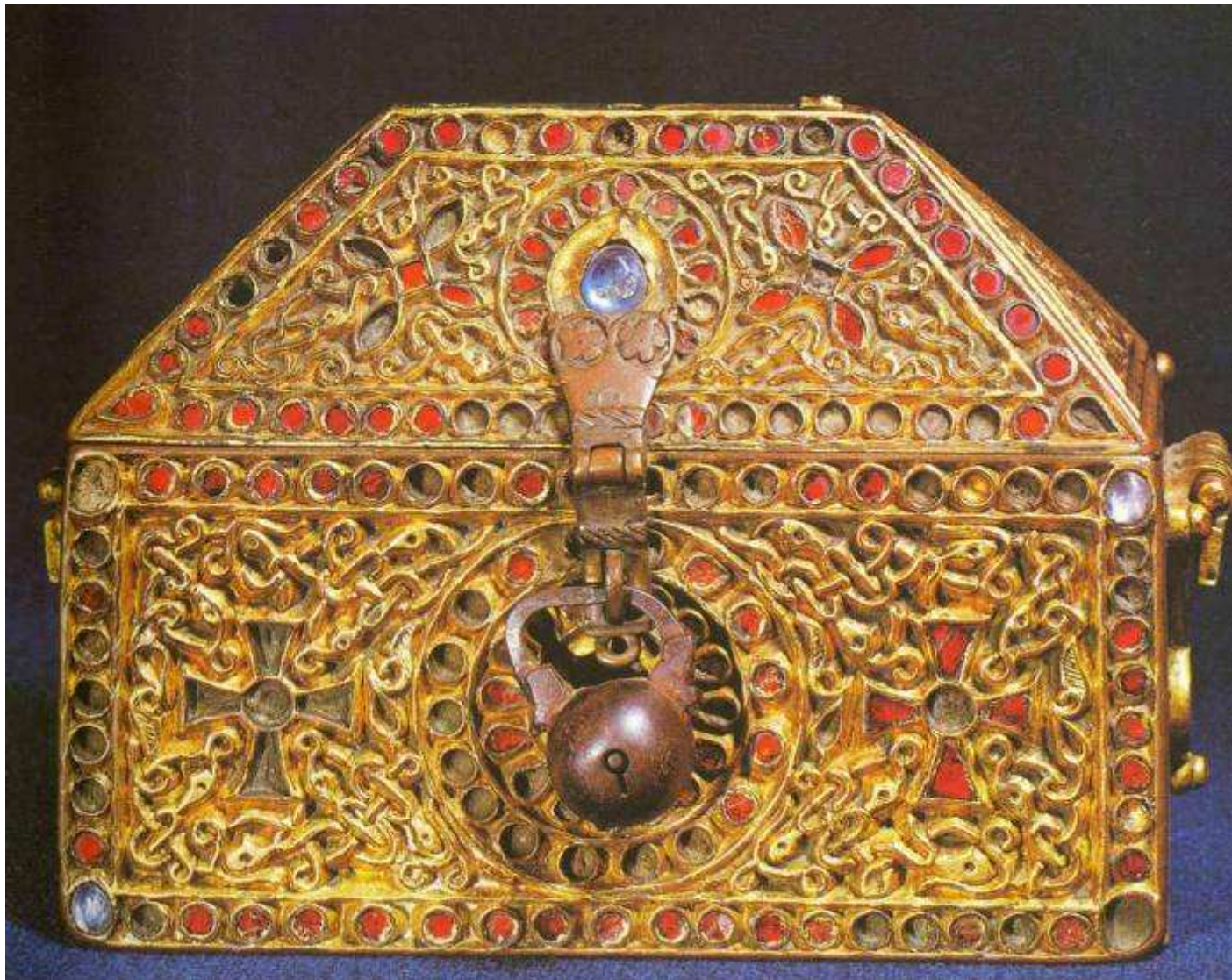
Kalich z Gourdon, 1.pol. 6. stol.

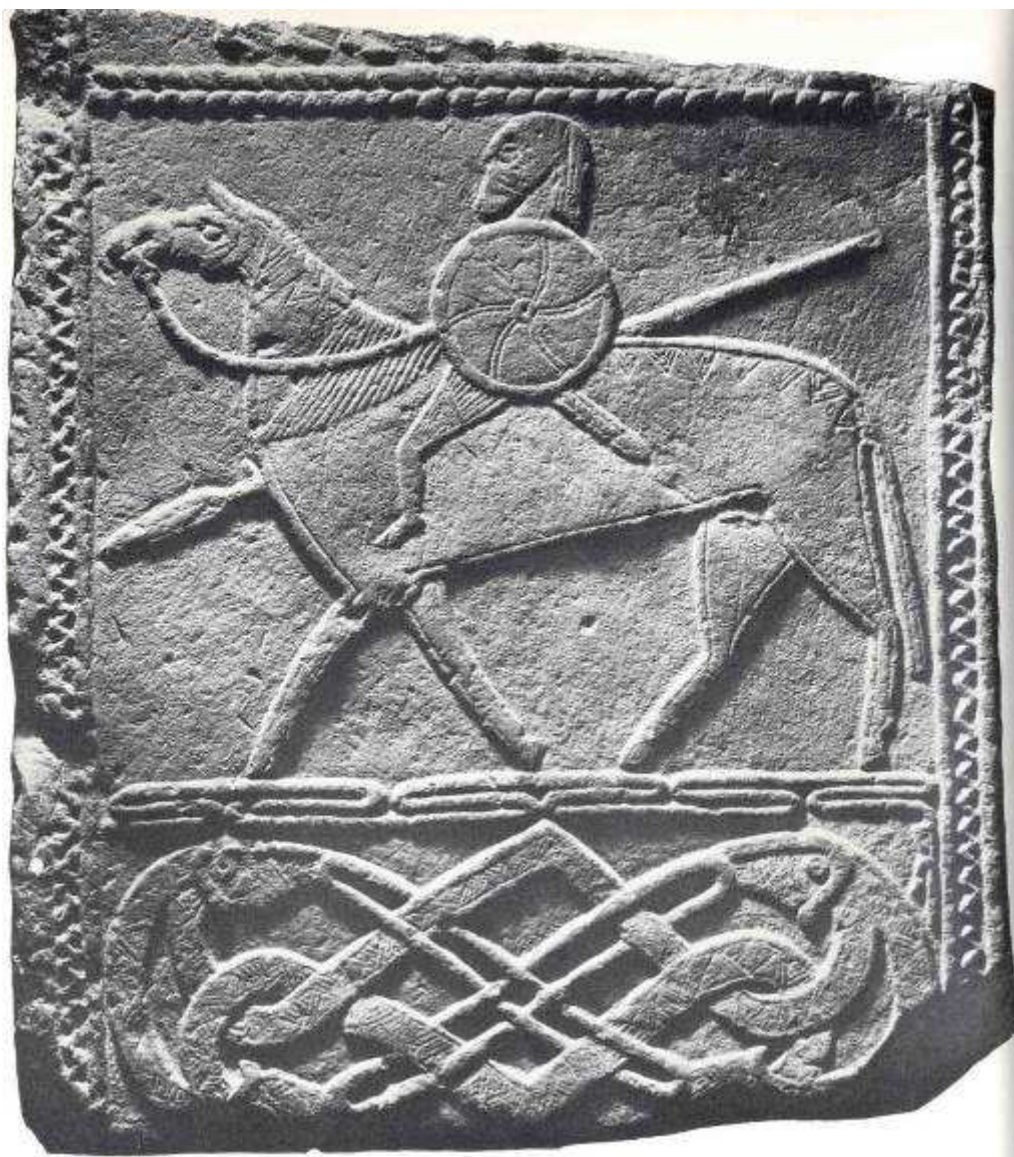
Relikviář z Veluwe, 2. pol. 7. stol.

Warnebertův relikviář, 2.pol. 7.stol

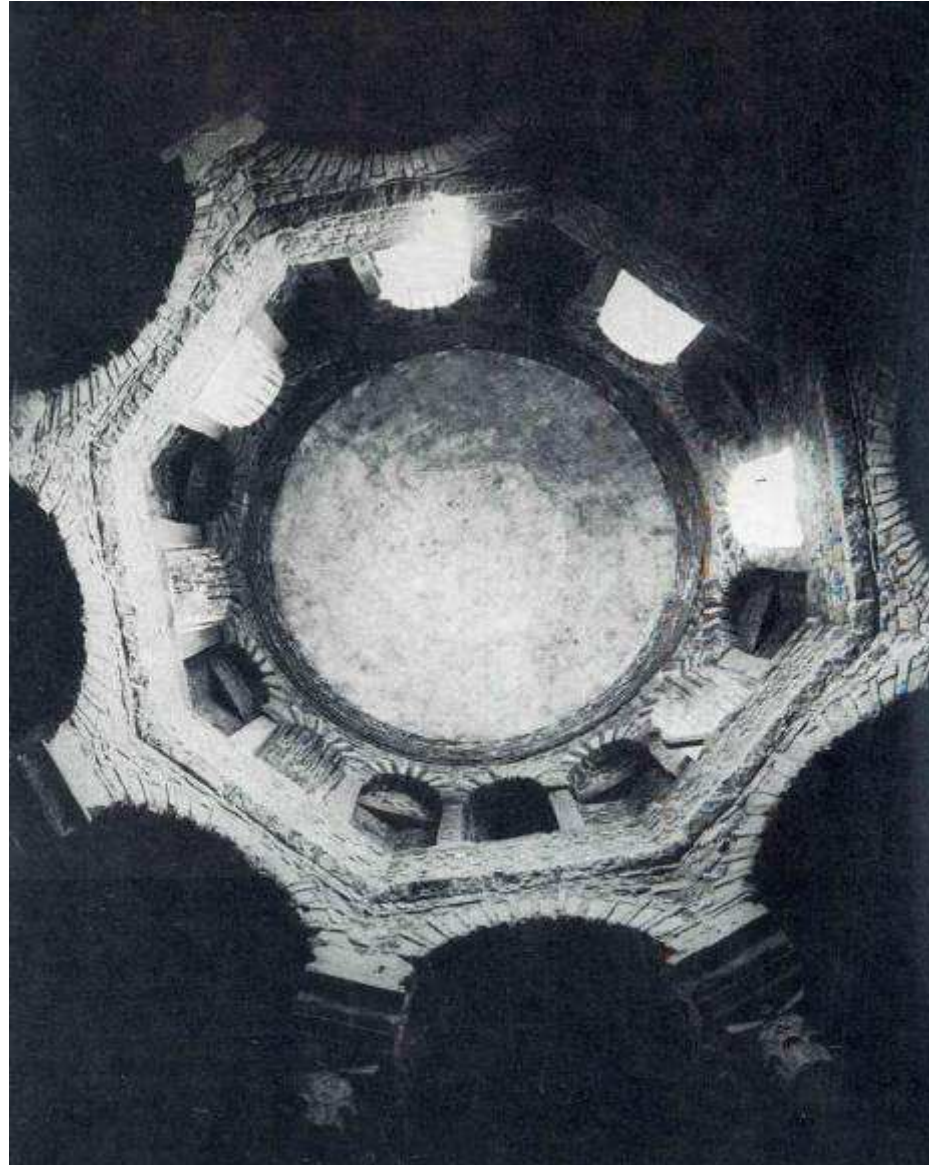
Jezdec z Hornhausen , Sasko, 7. stol

Baptisterium v Poitiers, 8. stol

Fréjus, baptisterium, 5. stol,

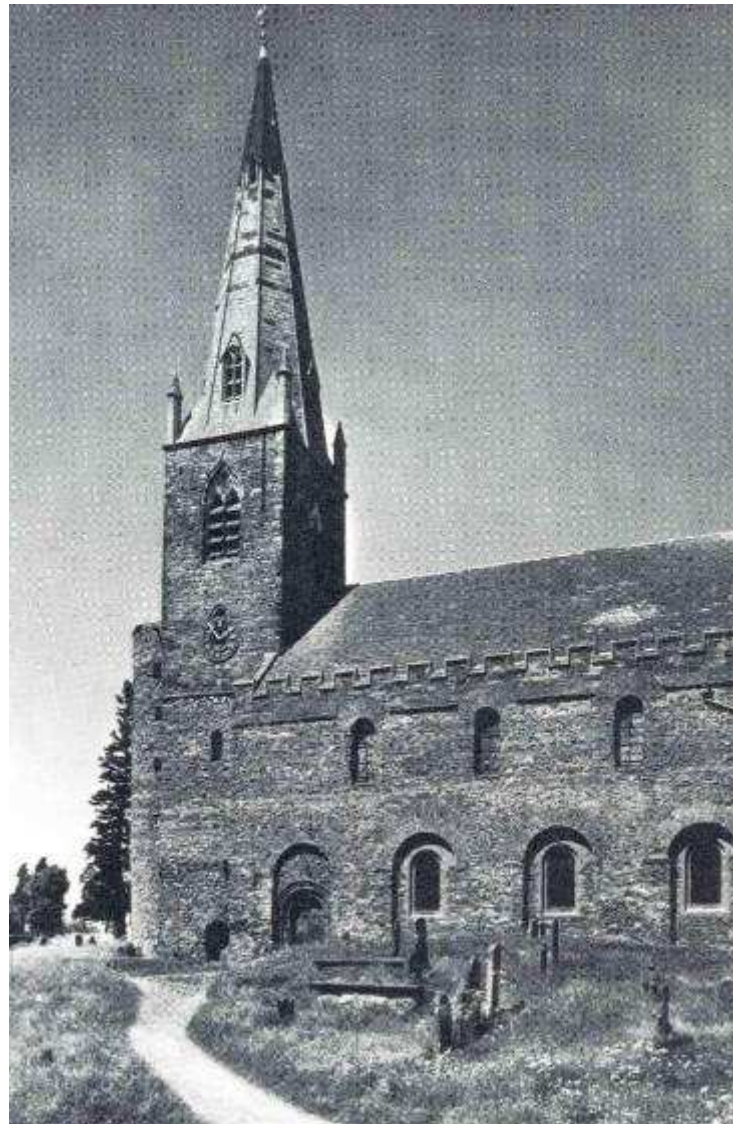
Venasque, baptisterium, 6. stol.

Gallerovo oratorium, záp. Irsko, 6/7. stol.

Brixworth, kostel, Northampton, 7. stol.

Keltský štít z Battersea, 2. stol.

Kalich z Ardagh, kol. 720, Dublin

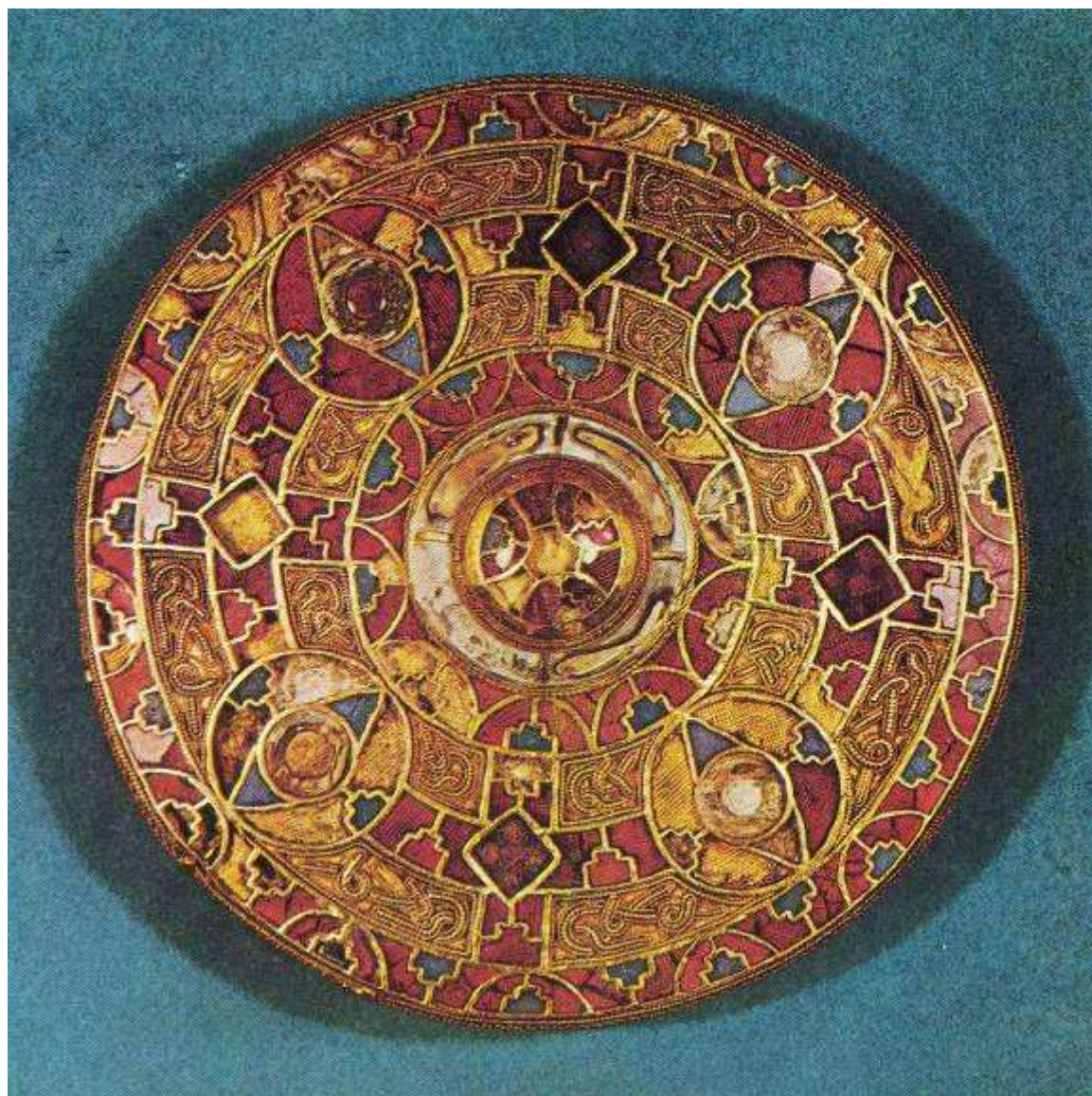
Fibule z Barrington, 6. stol.

Ixworthský kříž, pozdní 6. stol.

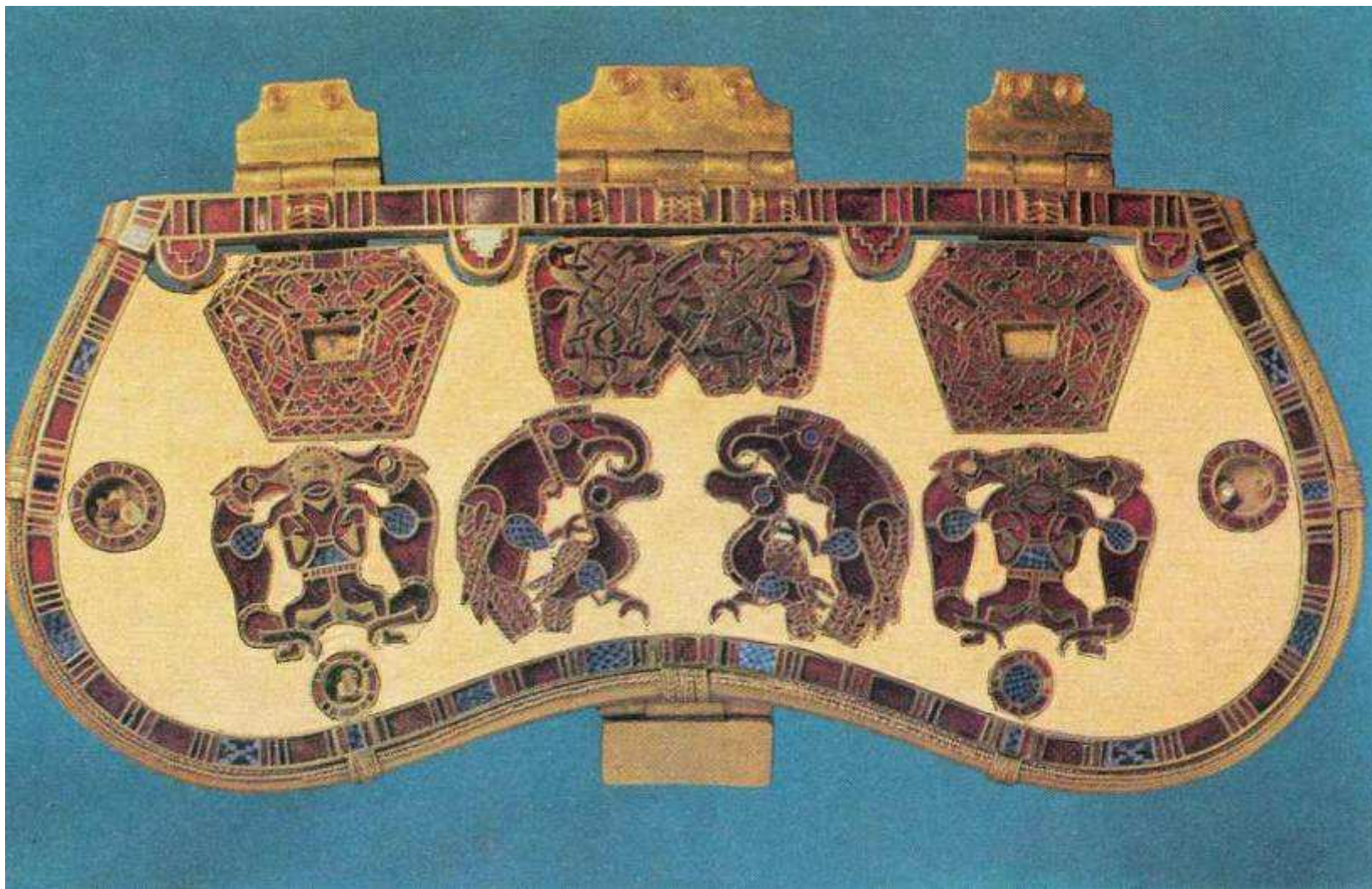
Brož z Kingston, 7. stol.

Knižecí hrob ze Sutton Hoo, 7. stol

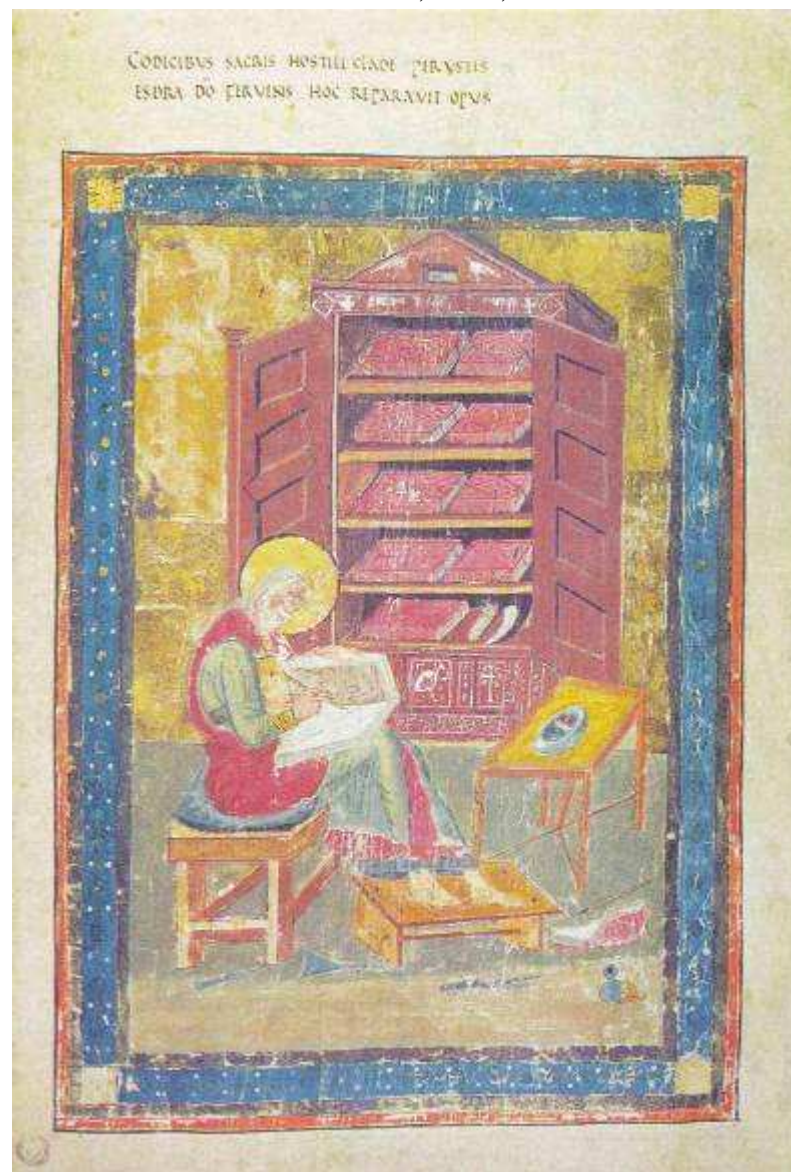
Knížecí hrob ze Sutton Hoo, 7.stol.

Knížecí hrob ze Soutten Hoo, žezlo, 7. stol.

Kodex Amiatinus I, Irsko, kol. 700

Cadmugův evangeliář, Irsko, Fulda, 8.stol.

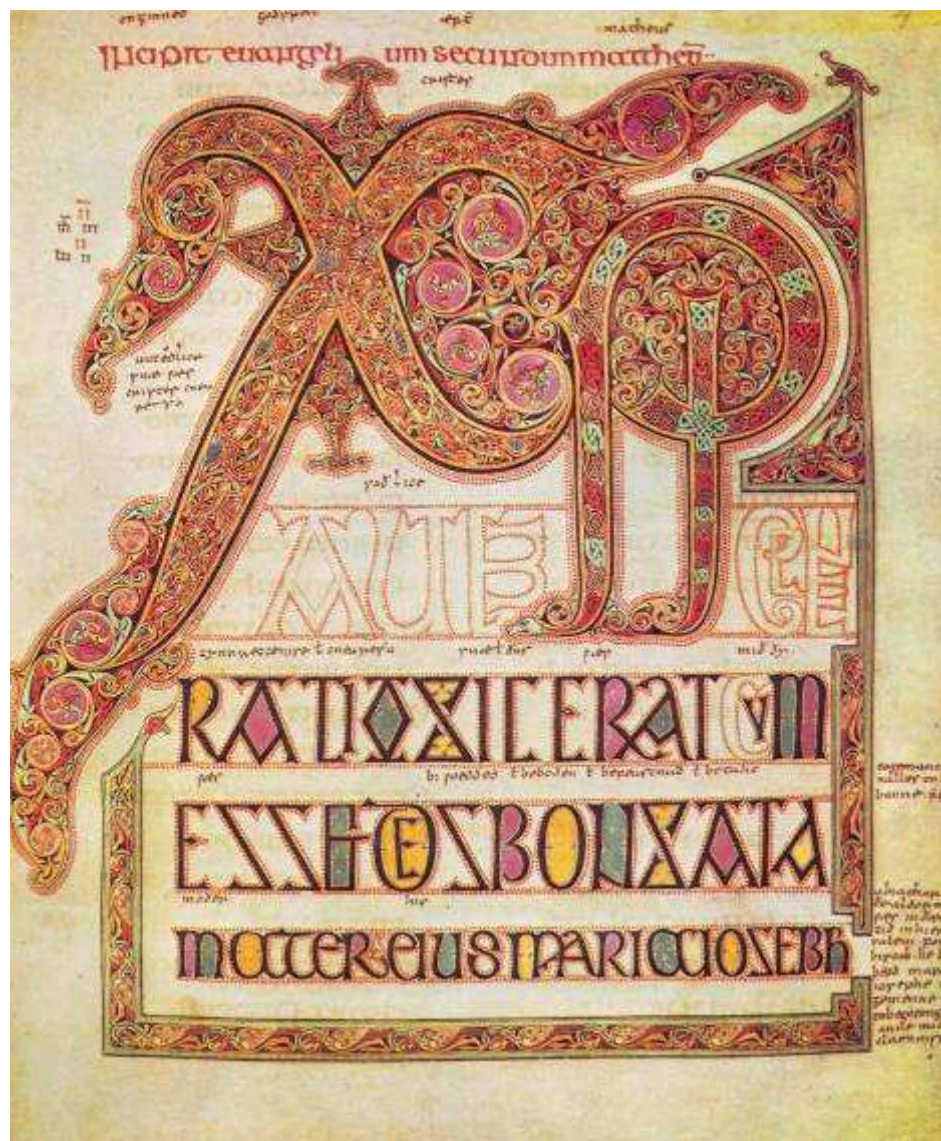
Book of Durrow, 2.pol.7.stol, Dublin

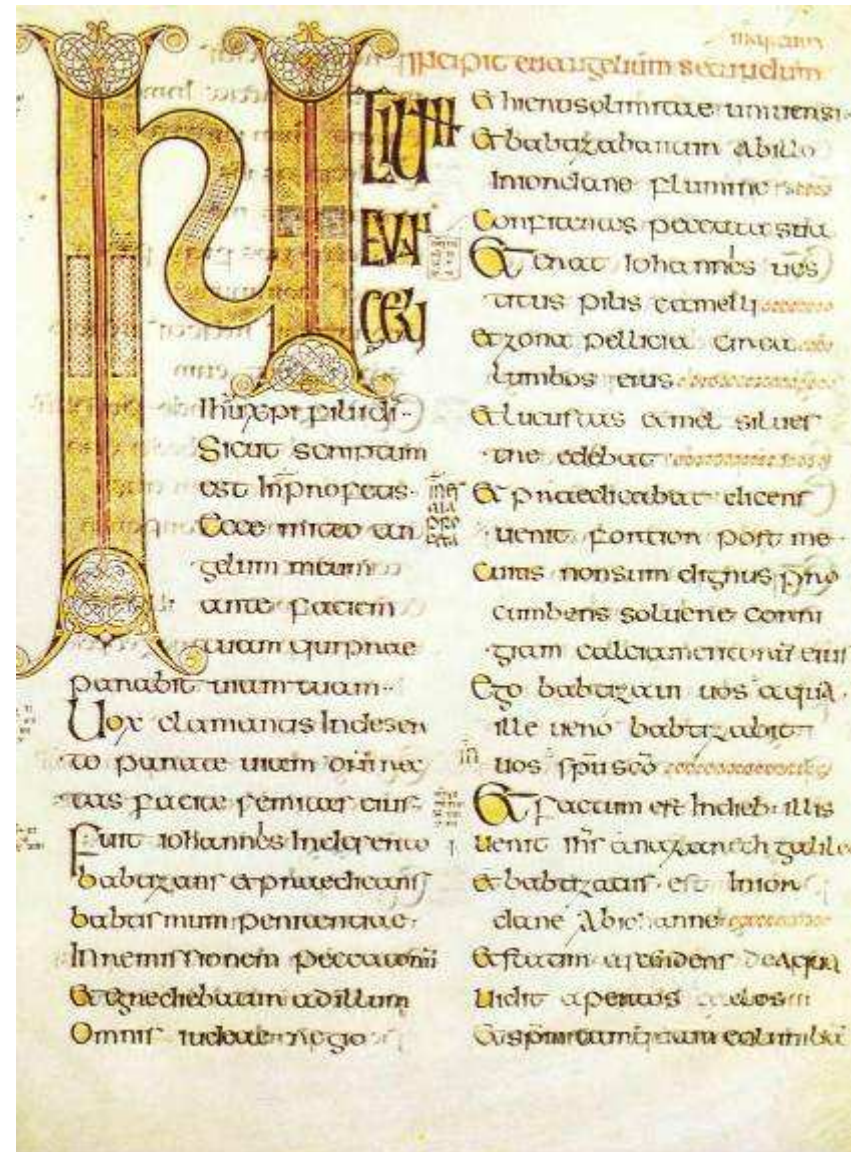
Book of Kells, kol. 700, Dublin

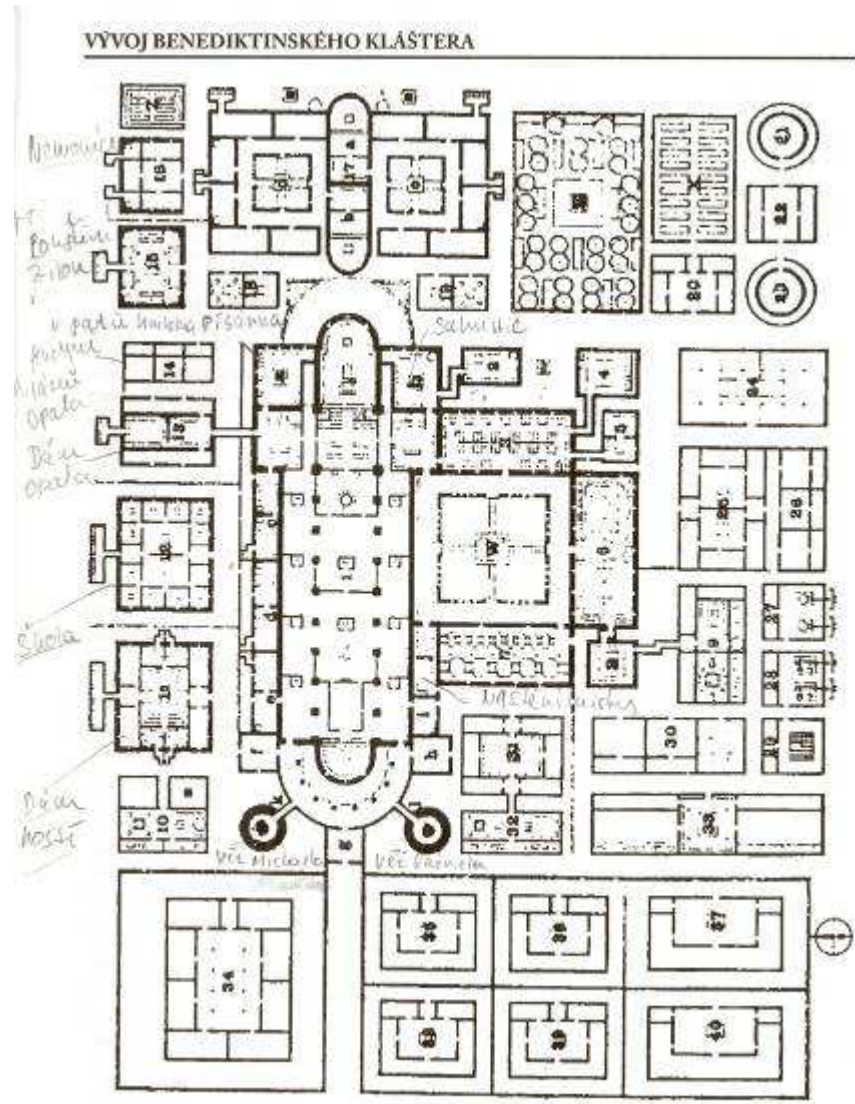
Evangeliář z Lindisfarne, kol. 700, Londýn

Evangeliář z Echternachu, kol. 700, Paris

Ideální plán ze St. Gallen

Model St. Gallen

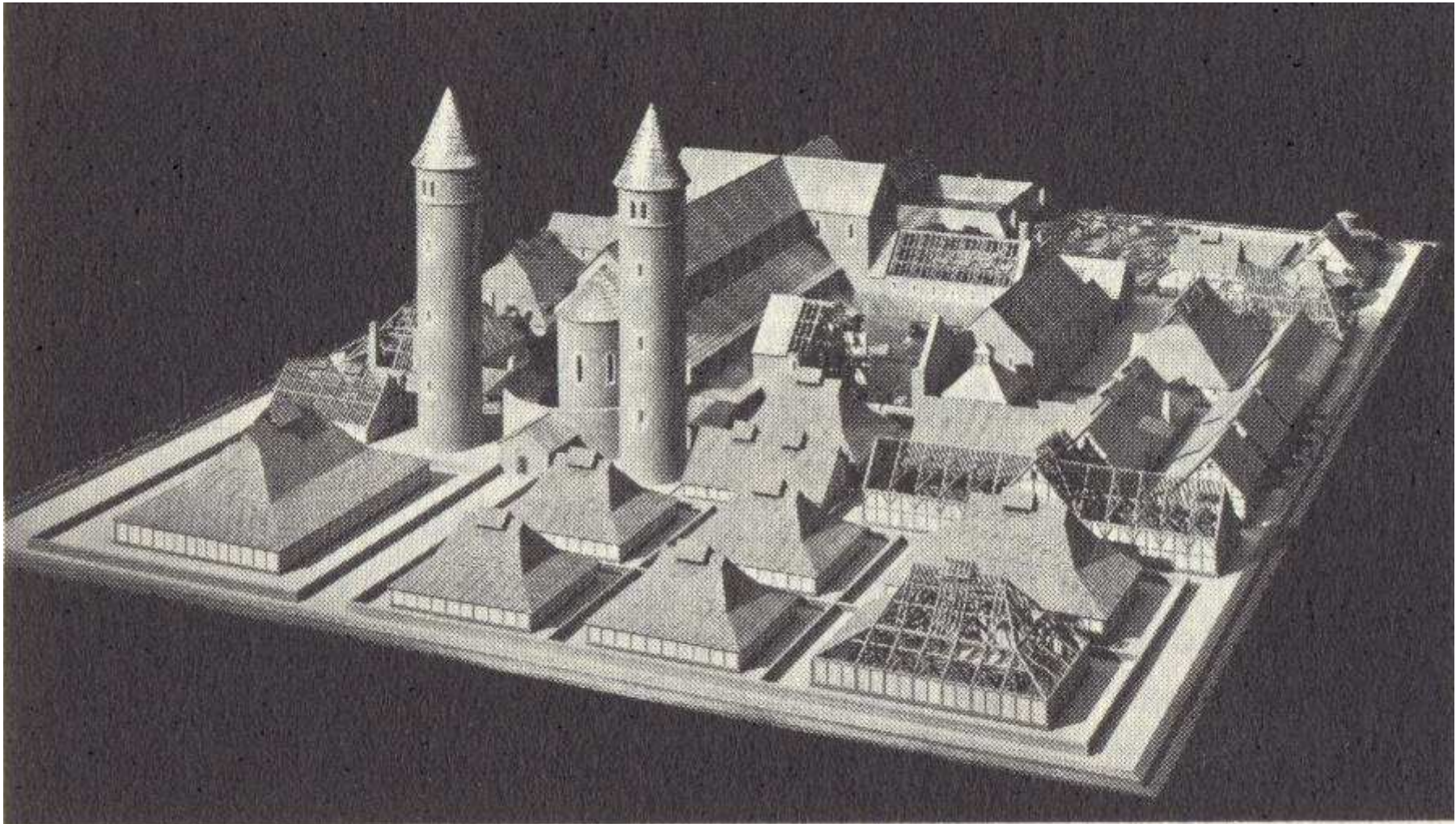

Abb. 3. Modell nach dem St. Galler Klosterplan (von W. Horn und E. Born).

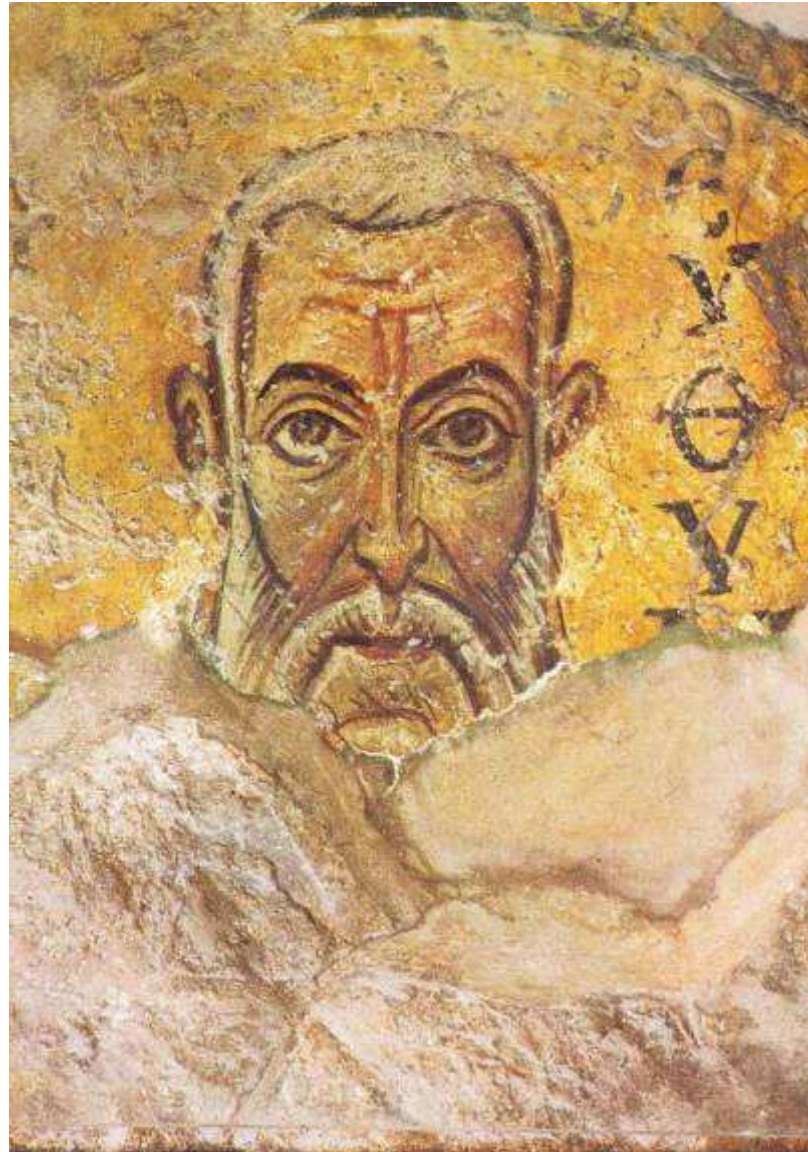
Řím, San Giorgio in Velabrio, 827-844

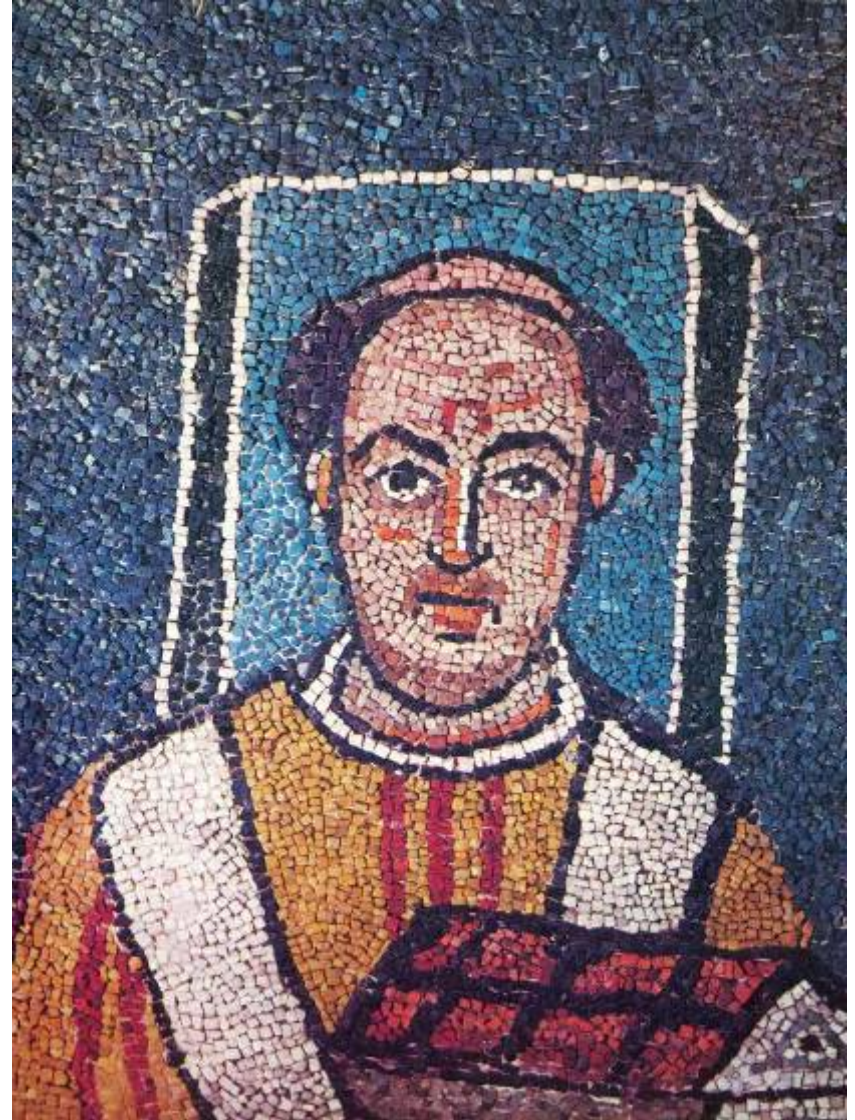
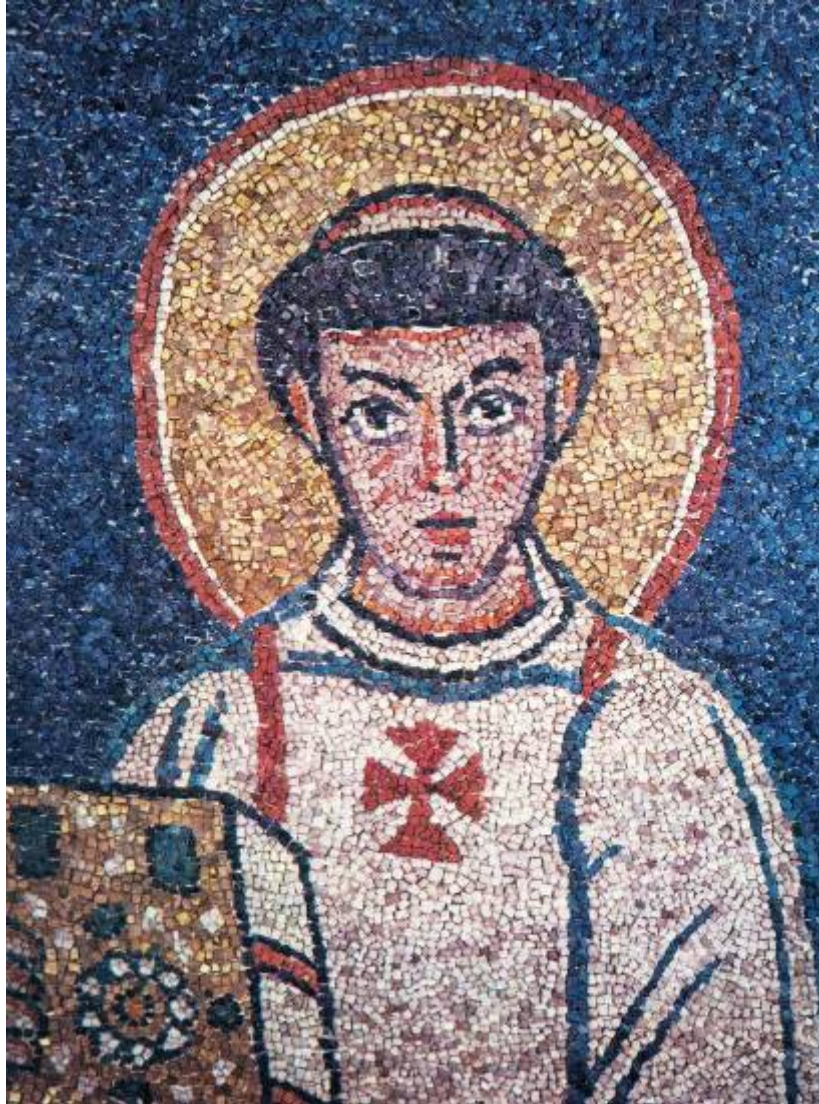
Řím, San Giorgio in Velabrio, 827-844

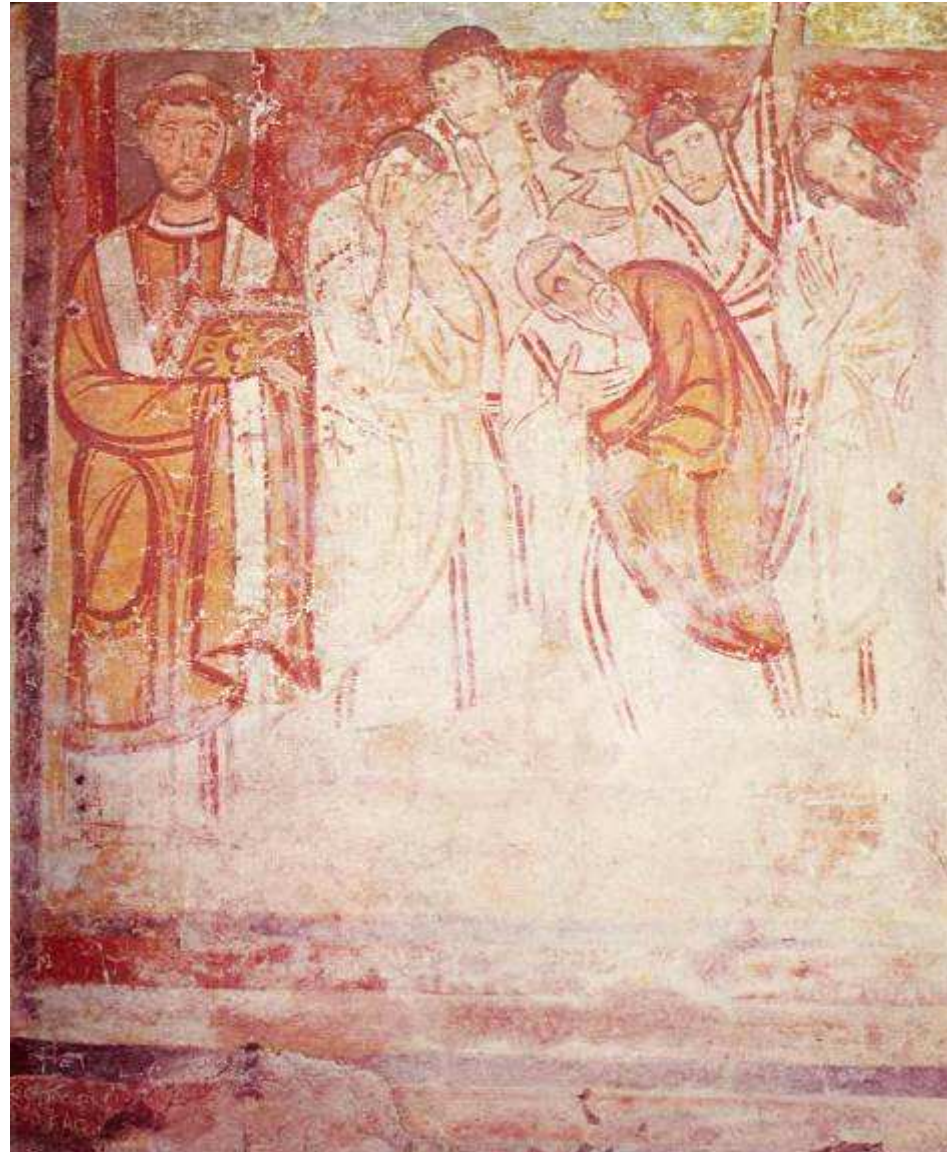
Ondřej, Santa Maria Antiqua, Řím, 8.stol.

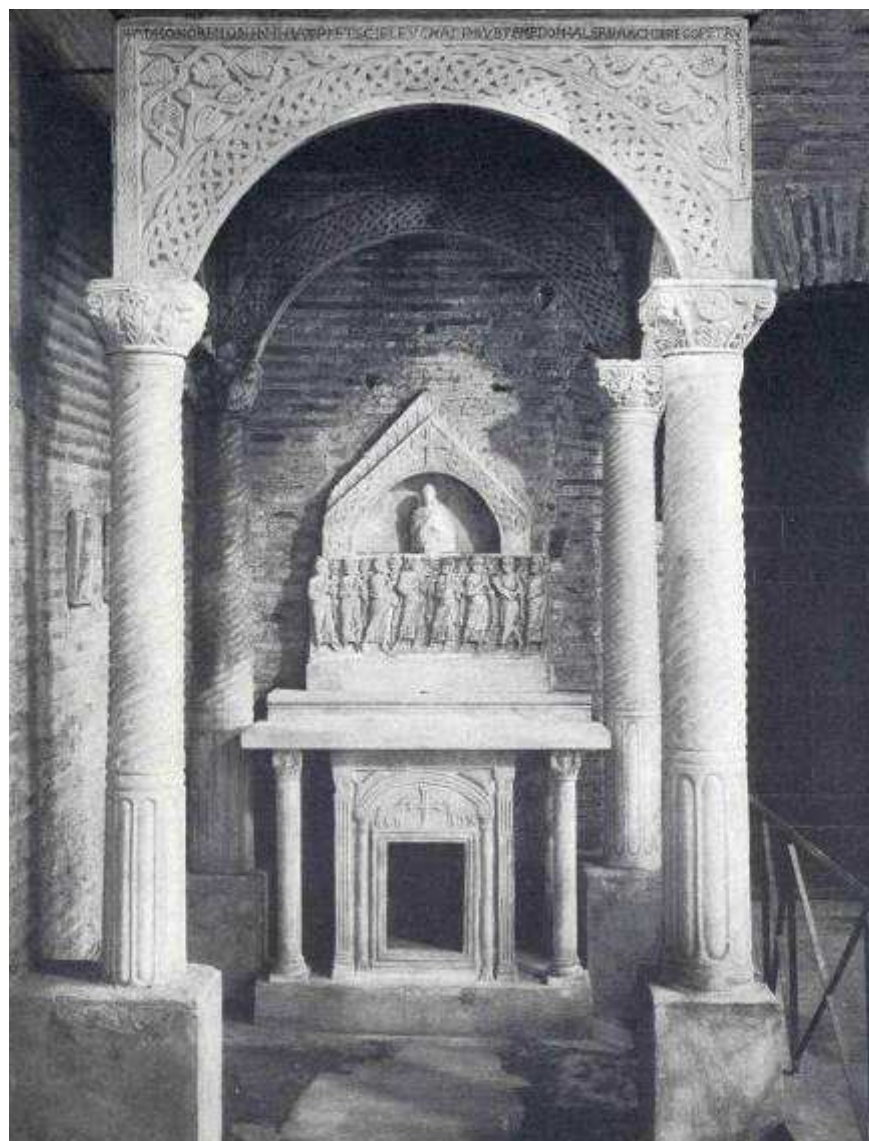
Sv. Diakon a papež Paschalis I, S. Prassede v Římě, 817-24

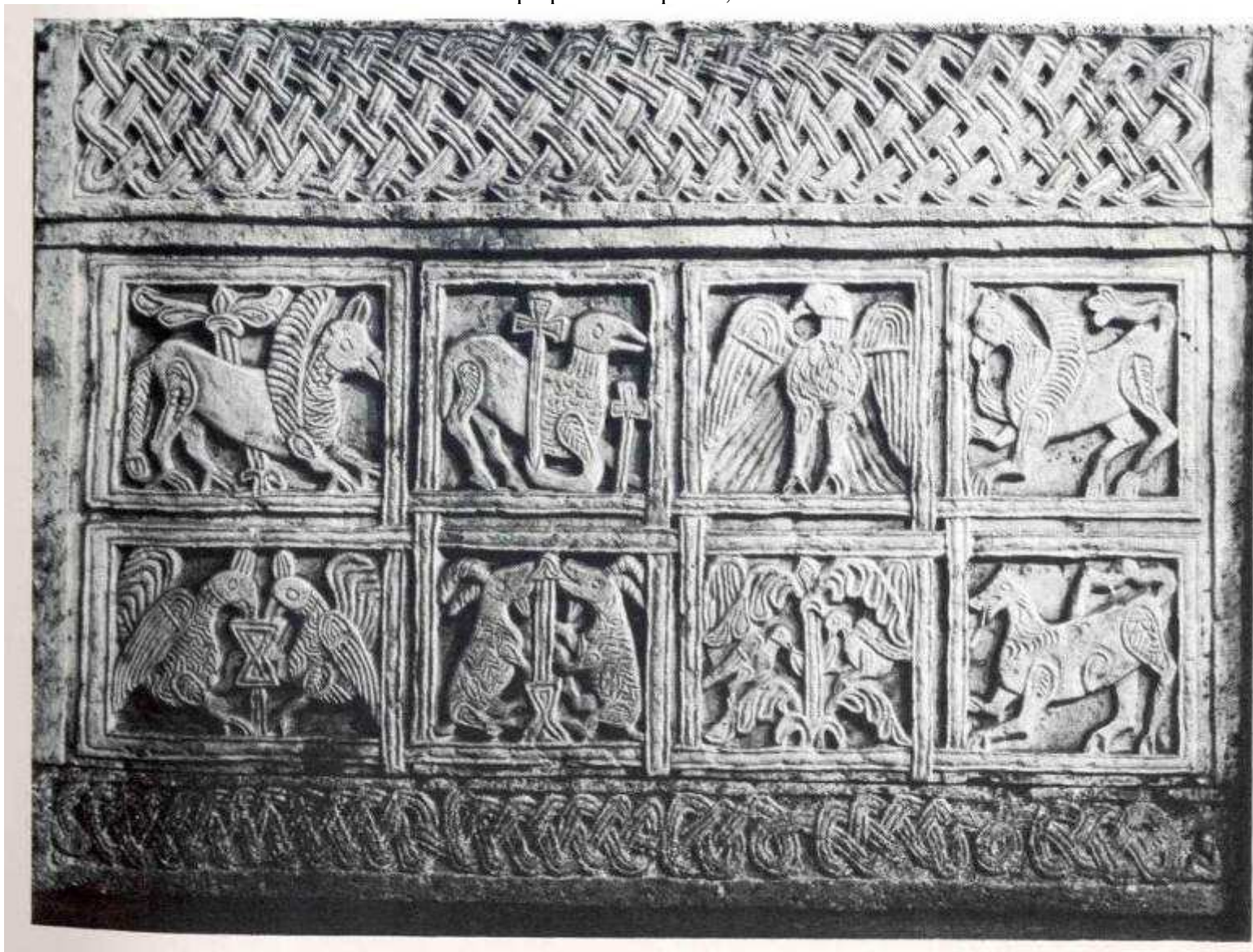
Řím, Nanebevstoupení Krista, S. Clemente, kol. 850

Eleucadiovo ciborium, poč. 9. stol. San Apollinare in Classe

Chórová přepážka z Aquileie, 9. stol.

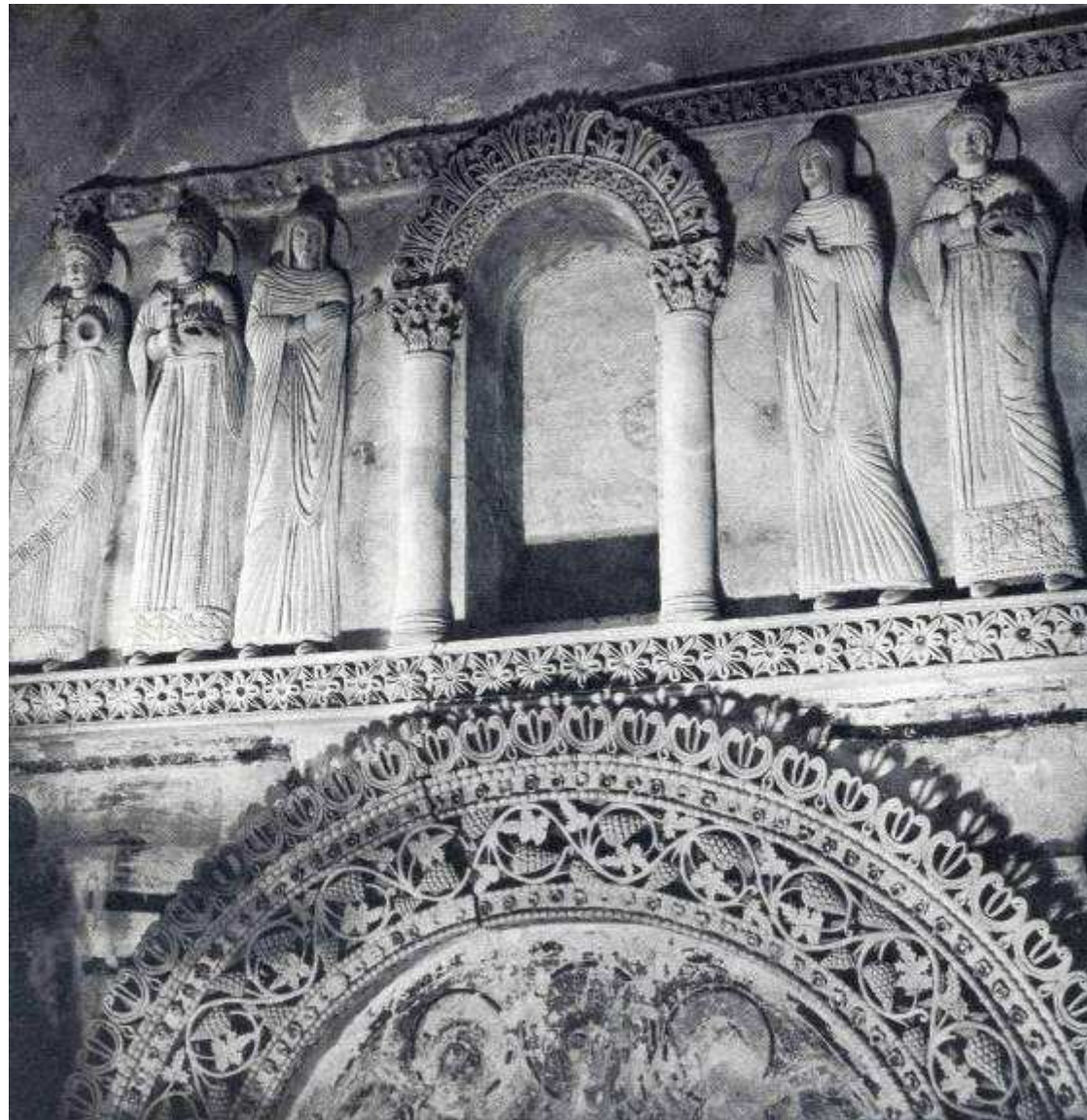
Ciborium a křtitelnice v Cividale, dóm, 712-43

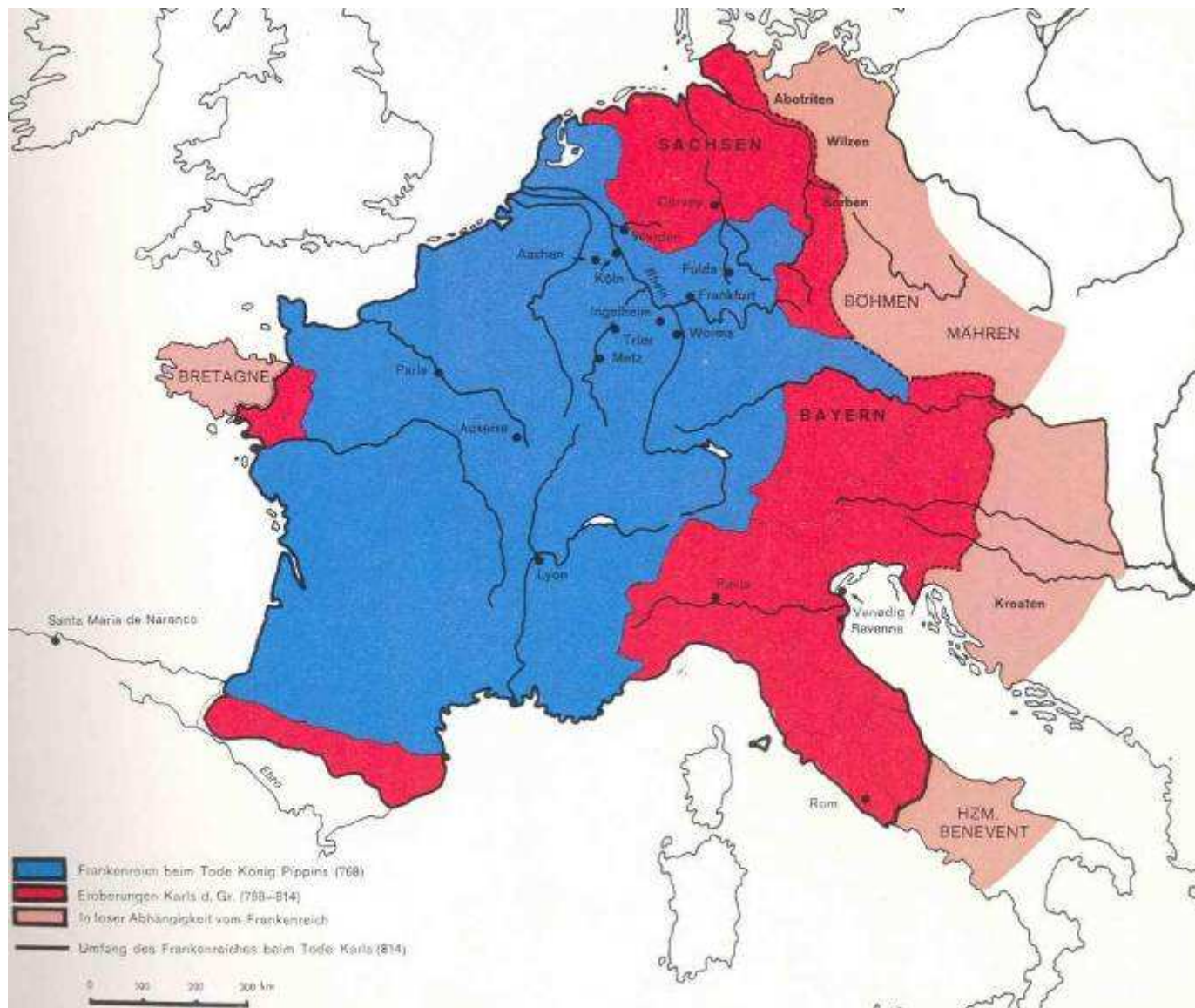
Sigwaldova deska, dóm v Cividale, 3.čtv. 8.stol.

Cividale, Tempietto, 8.stol.

Mapa říše za Karlovců

Amulet Karla Velikého, 9. stol., Remeš

Jezdecká socha Karla Velikého, Mety, Louvre, 9. stol.

Palácová kaple Velikého v Cáchách, 790-805

Plaácová kaple Karla Velikého v Cáchách

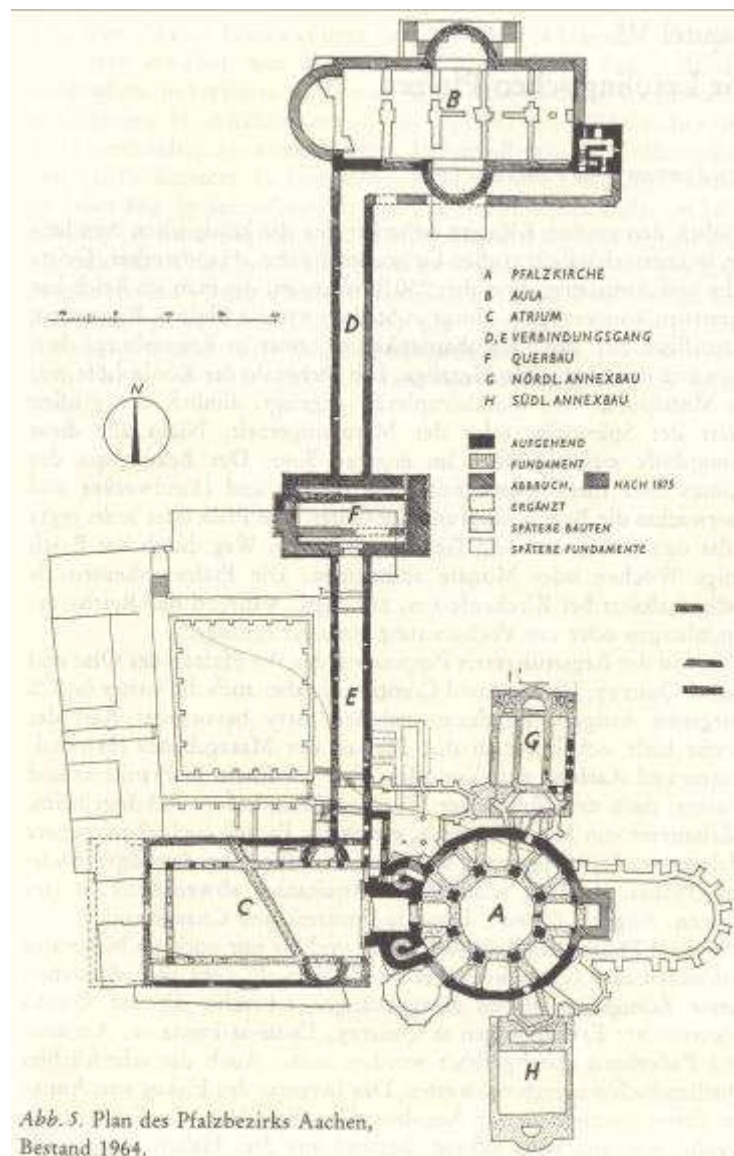

Abb. 5. Plan des Pfalzbezirks Aachen, Bestand 1964.

Palácová kaple Karla Velikého

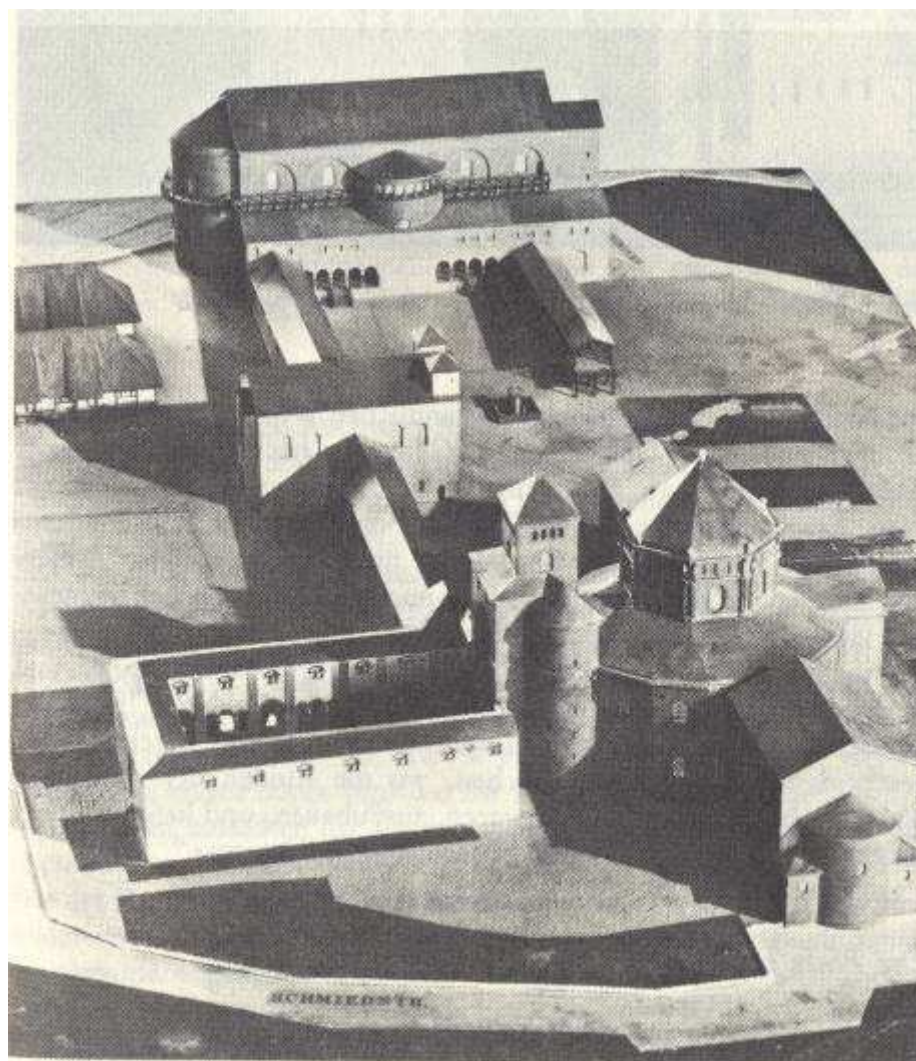
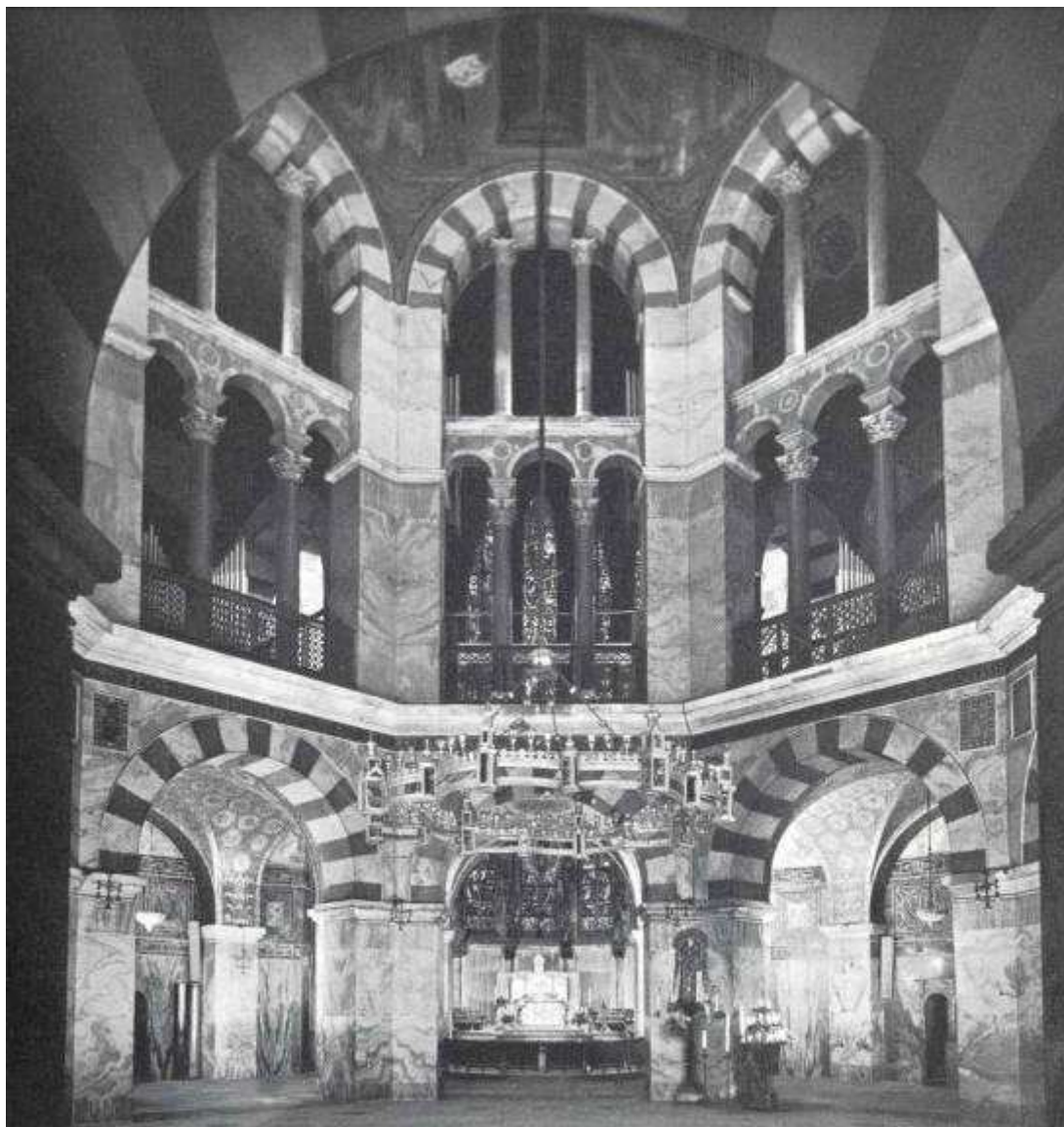
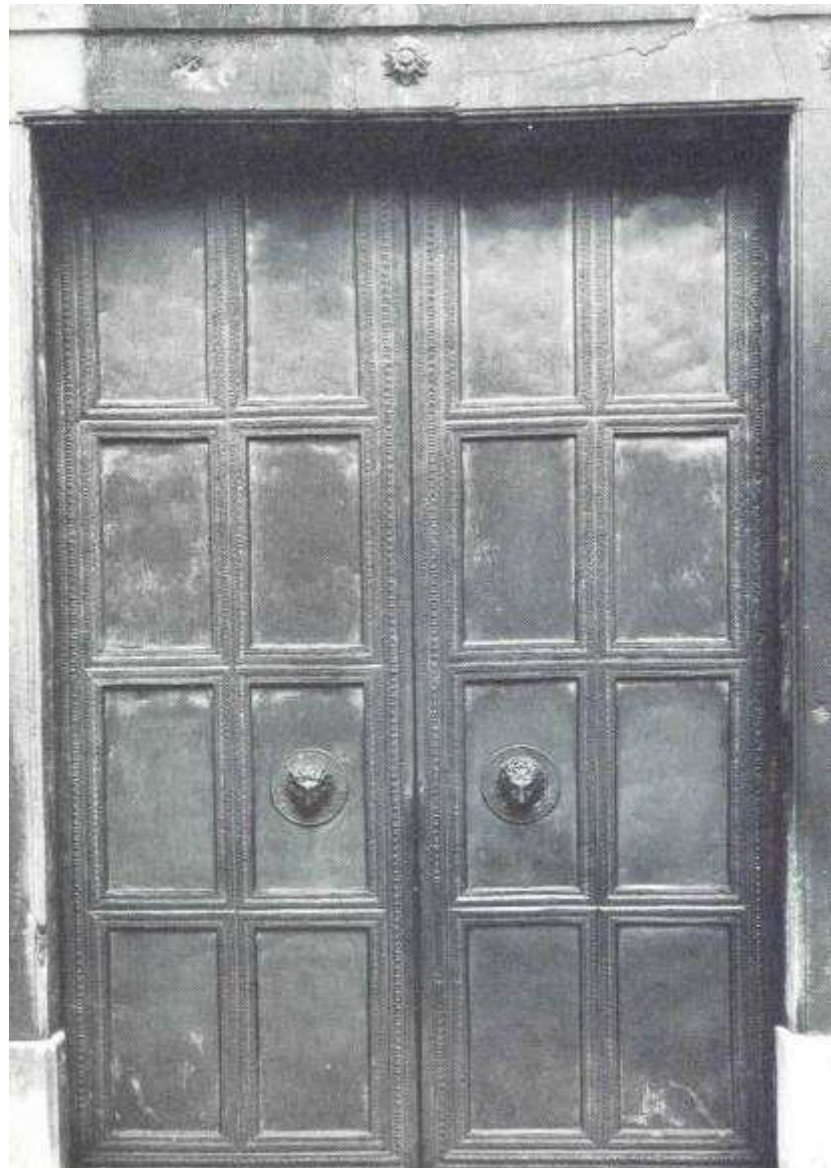

Abb. 6. Modell des Pfalzbezirks Aachen (von L. Hugot).

Interiér palácové kaple Karla Velikého

Bronzové dveře palácové kaple Karla Velikého v Cáchách

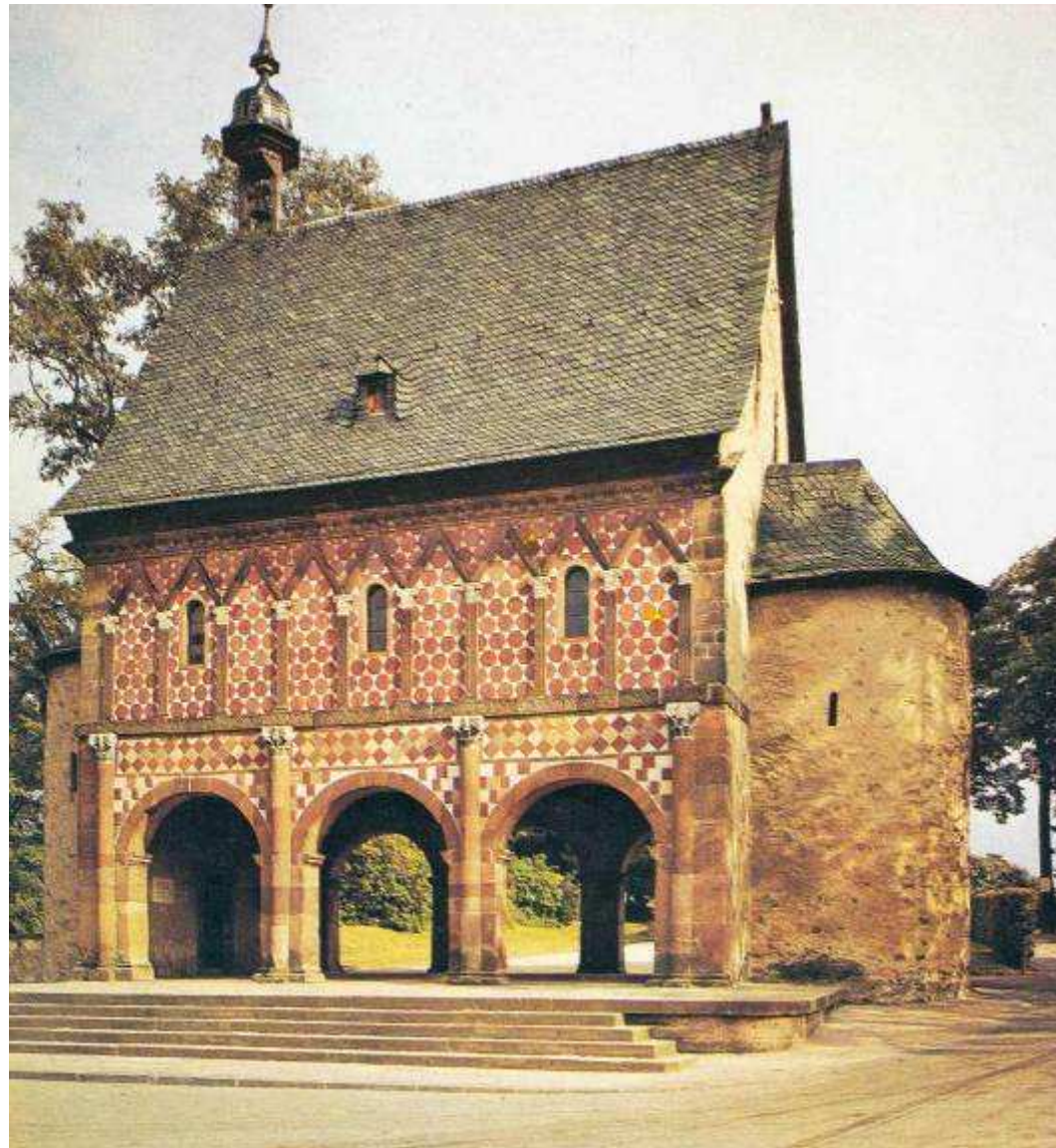
Bronzová mříž v palácové kapli v Cáchách

Trůn krále Dagoberta, 9. stol., Louvre

Lorsch, Věž, pol. 8. stol.

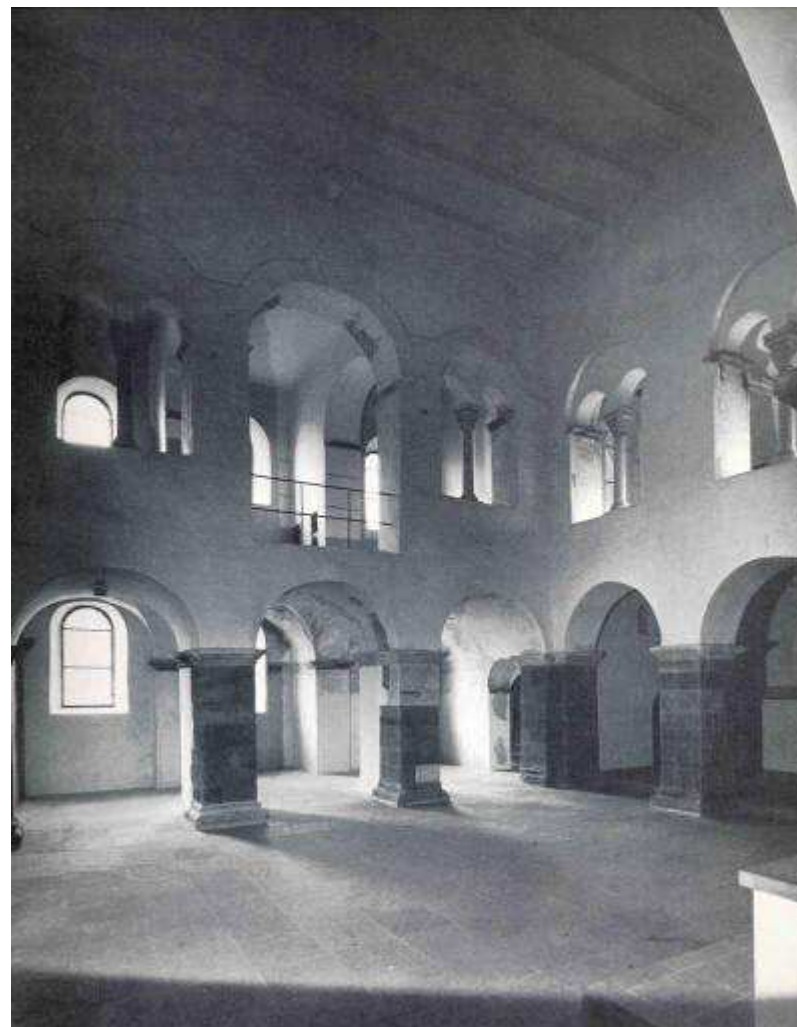
Opatský kostel sv. Richaria v Centule, stavba II, 790-99

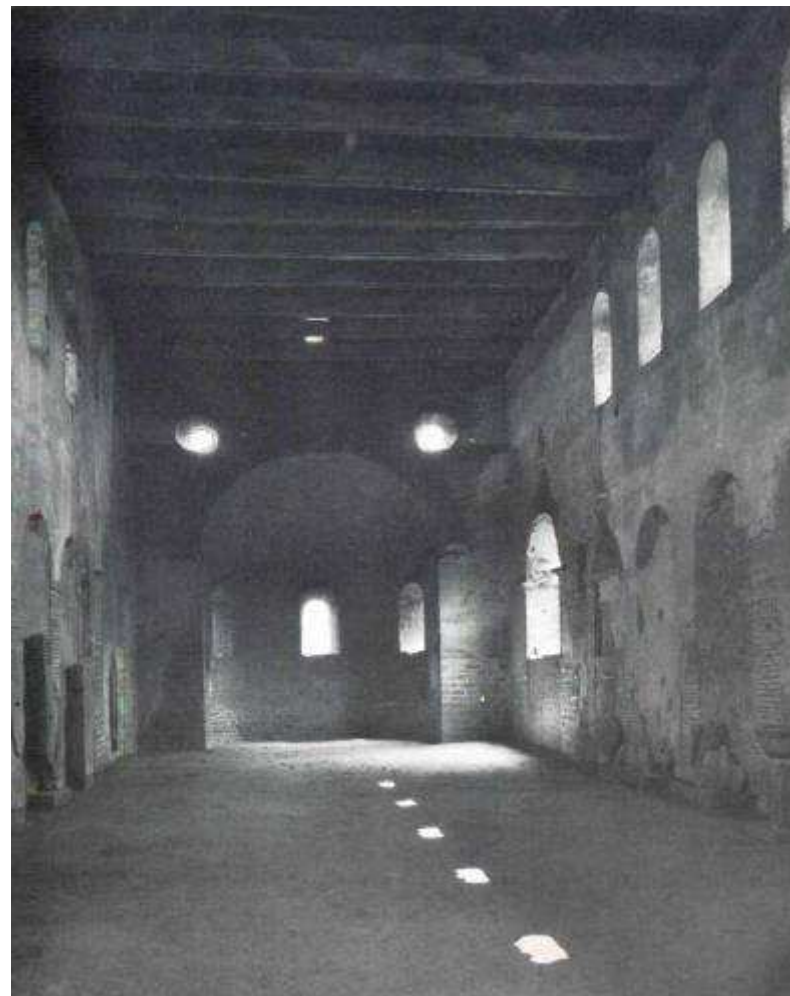
Hlavice kostela sv. Justina v Höchst, 2. čtv.9. stol.

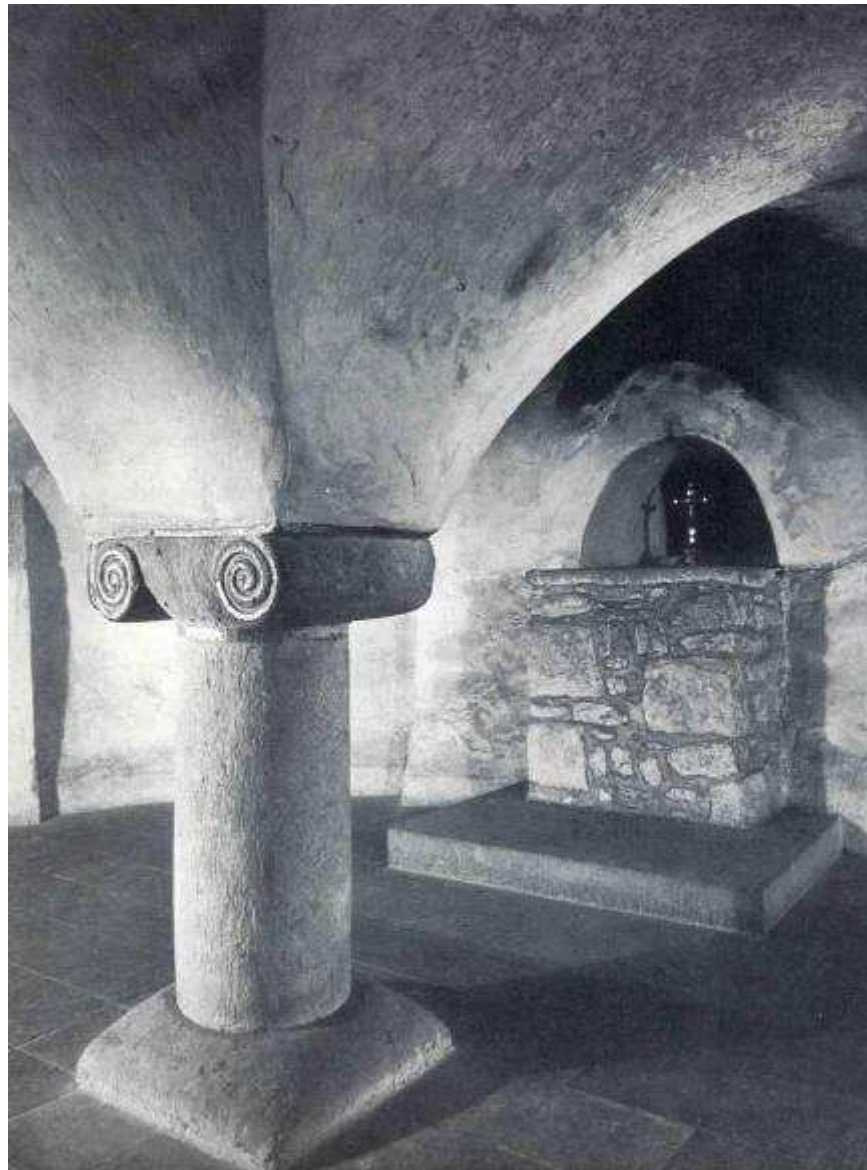
Bývalý opatský kostel sv. Víta v Corvey, chór sv. Jan, 824-848, westwerk 873-885

Bazilika sv. Petra a Marcellina ve Steinbachu im Odenwald, svěcen 827

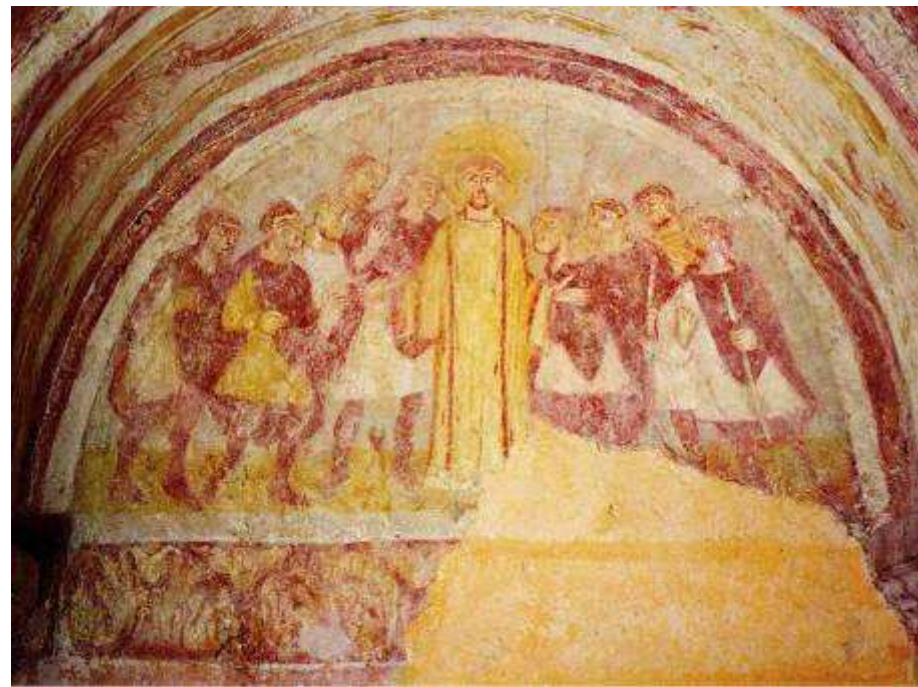
Fulda, kaple sv. Arch. Michaela, 820-22

Nástěnná malba v kostele sv. Maximina v Trevíru, pozdní 9.stol., , Muzeun diec.

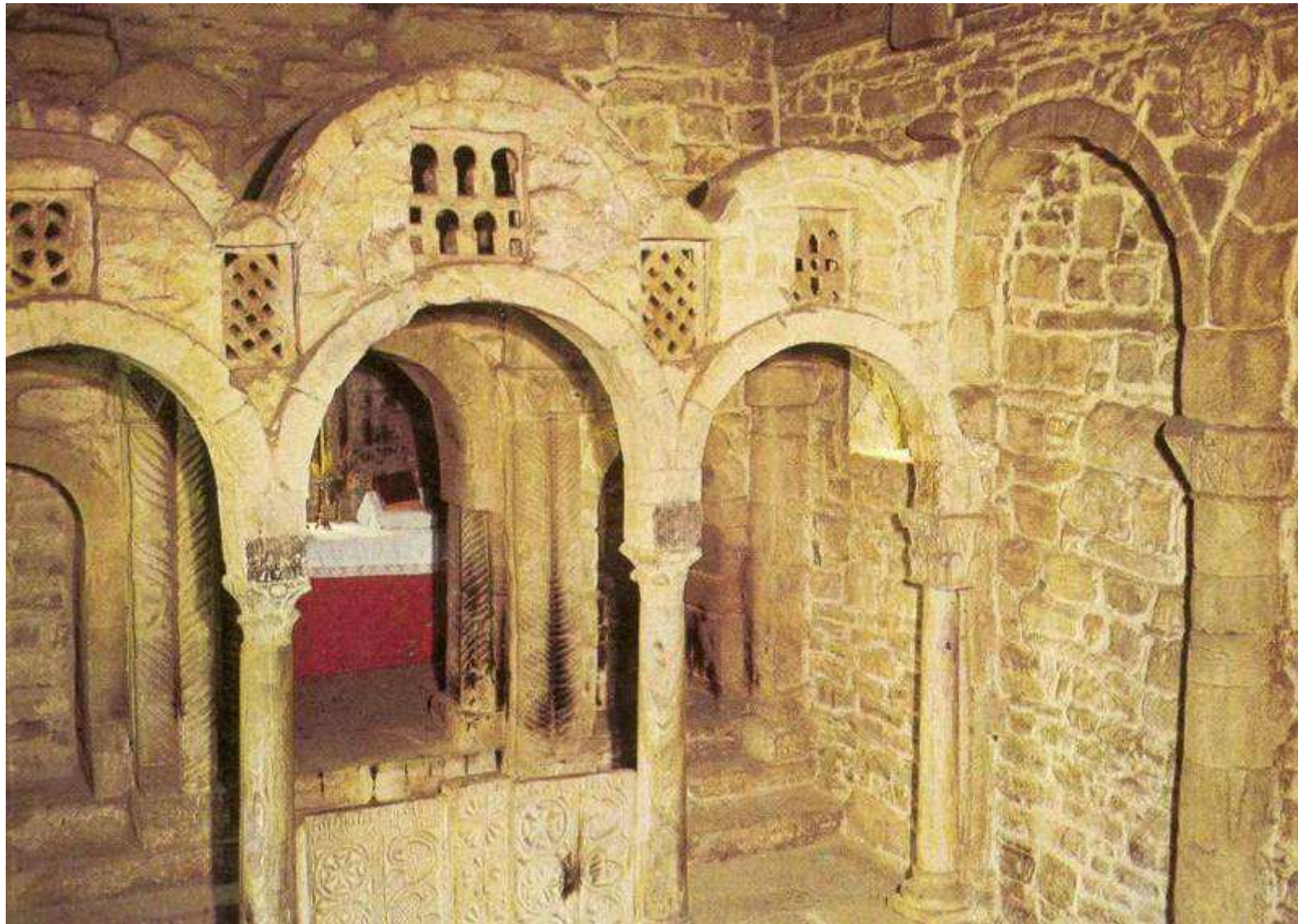
Auxerre, krypta kostela St-Germain, nástř.malba se sv. Štěpánem, 841-859

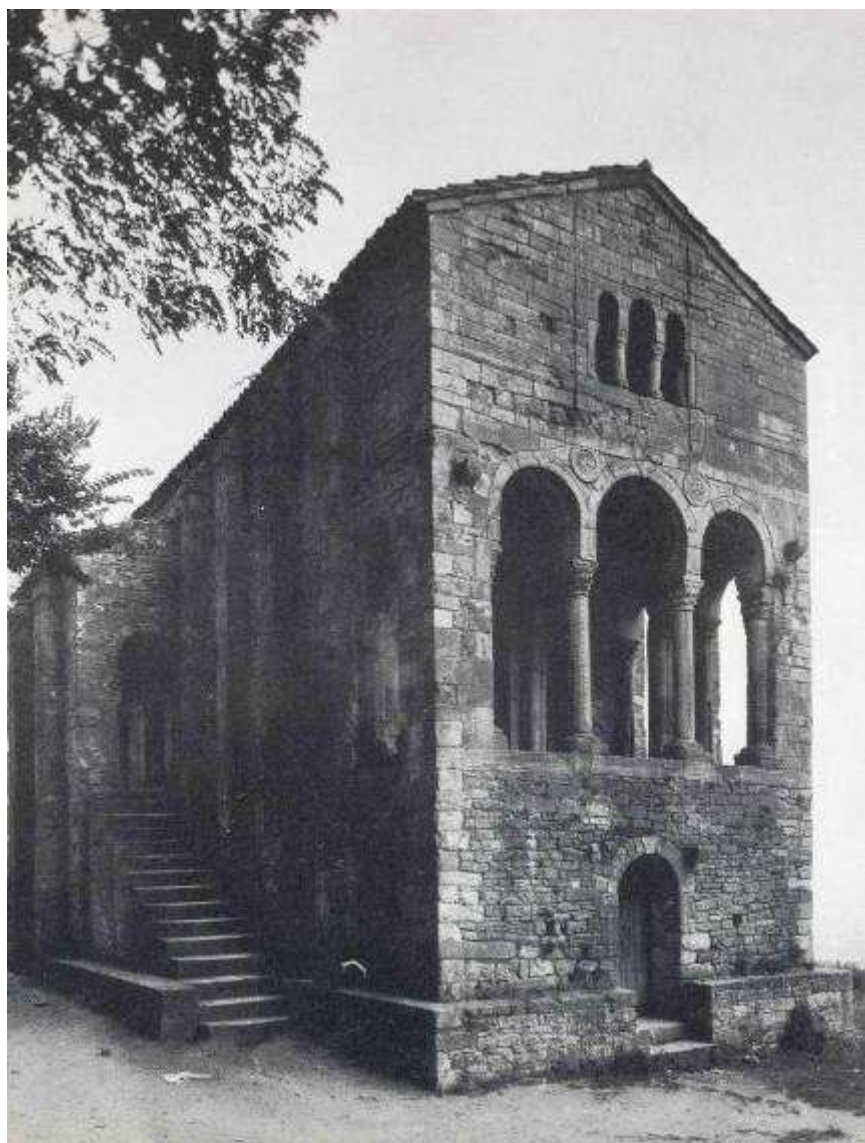
Mozaika v apsidě palácové kaple Theodulfa v Germigny -des-Prés, kol. 806

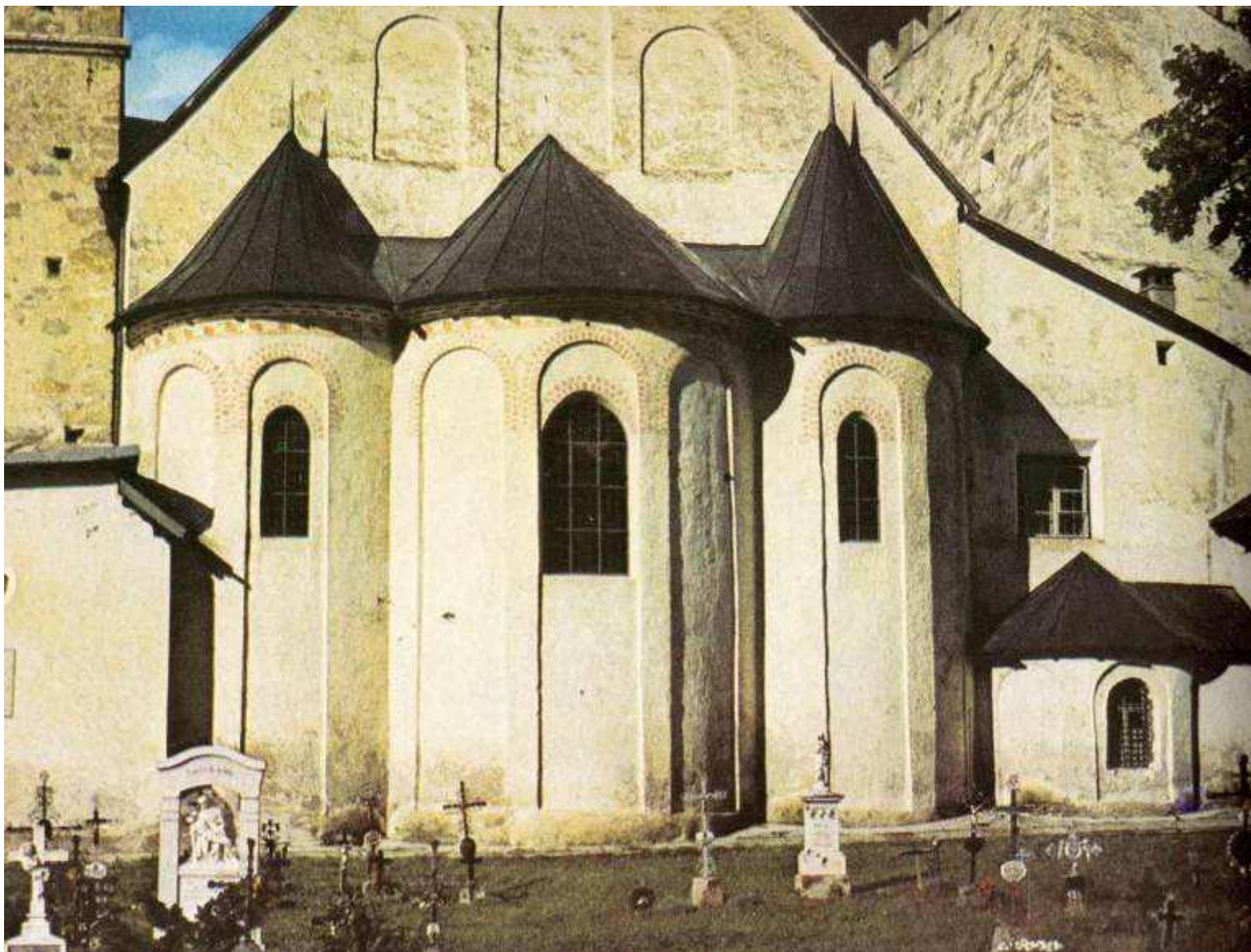
Santa Christina de Lena, pol. 9. stol.

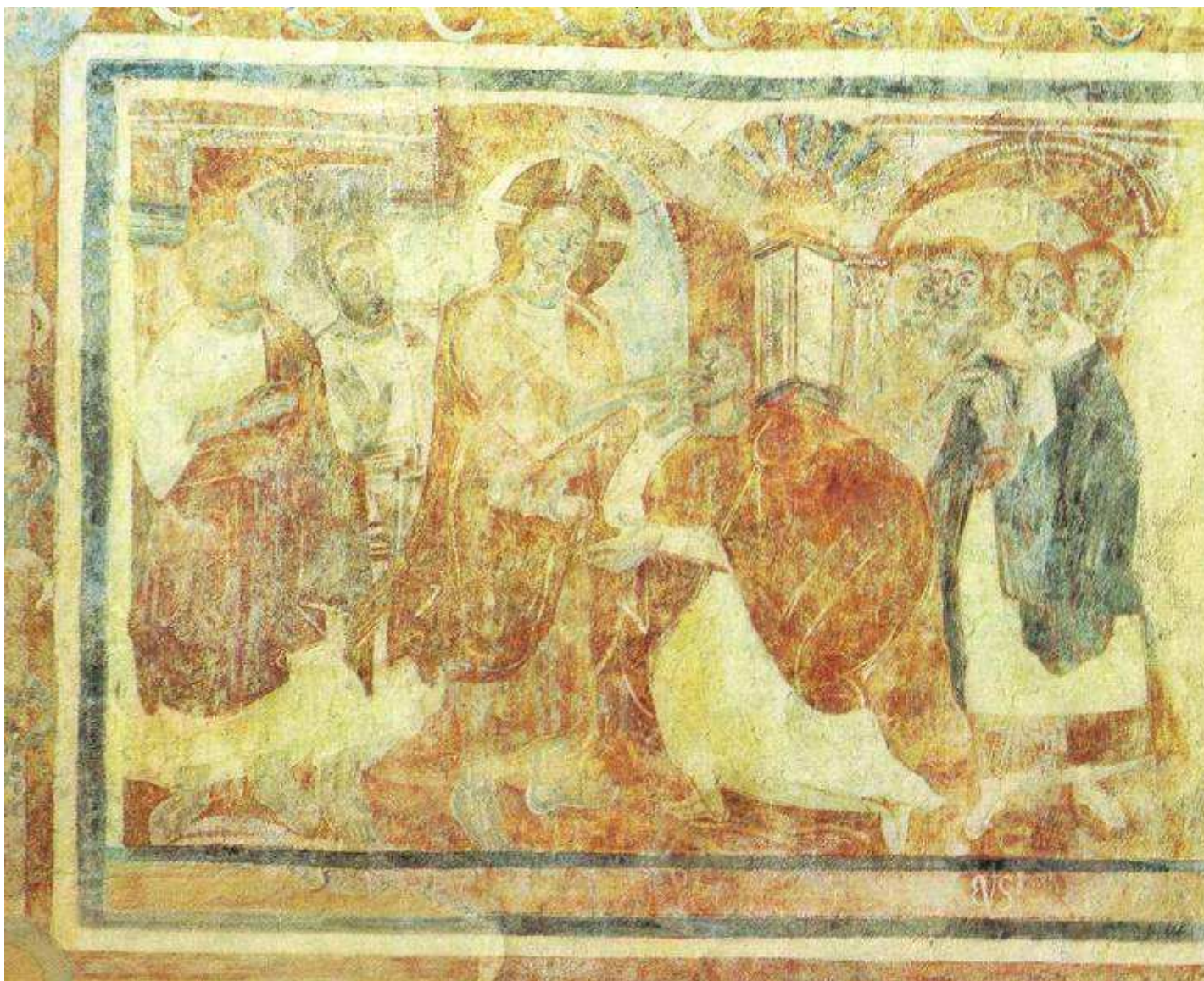
Santa Maria de Naranco, 848 dokončeno

Kostel sv. Jana v Müstair, 9. stol.

Nástěnná malba v kostele sv. Jana v Müstair

Kostel sv. Petra, Mistail, 2. pol. 8. stol.

Mals, kostel sv. Benedikta, 1.pol.9.stol.

Desky Loršského evangeliáře, kol, 810, Řím

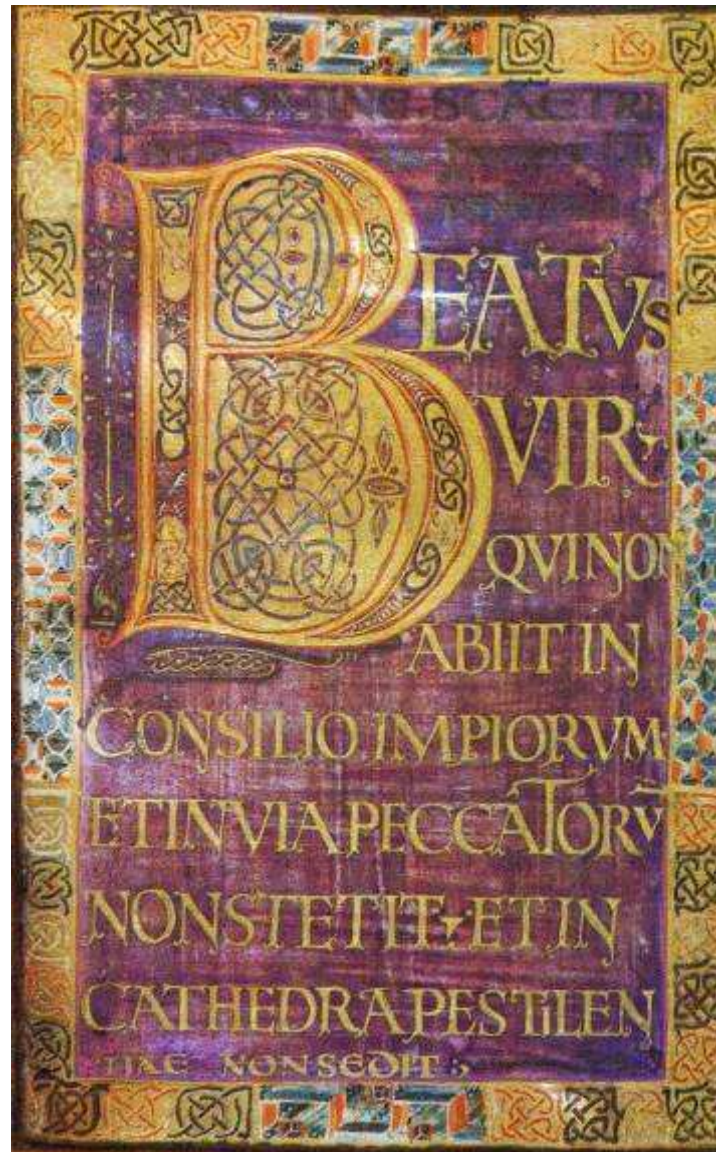
Kristus triumfátor, poč. 9. stol.

Dagulfův žaltář, mezi 783-795

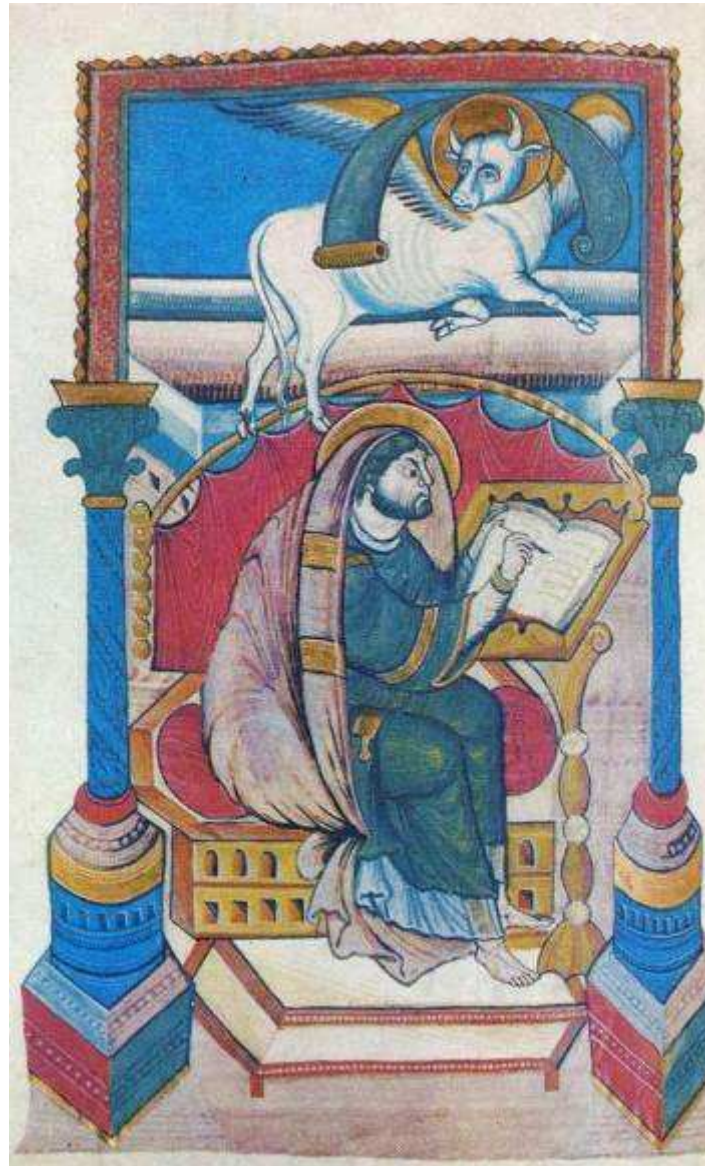
Dagulfův žaltář, DŠKV, 783-795, Vídeň NB

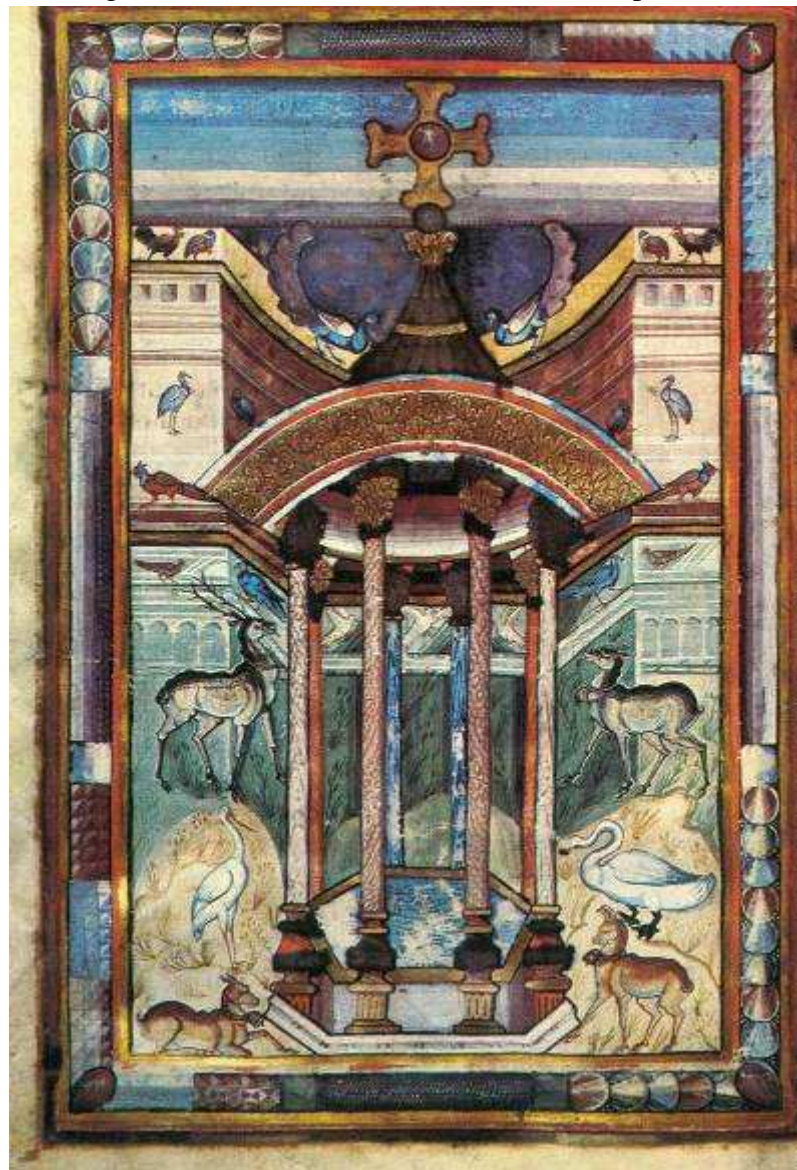
Evangeliář z Centuly, DŠKV, Abeville, konec 8.stol.

Evangeliař z Fuldy, 2.ãtvr.9.stol.

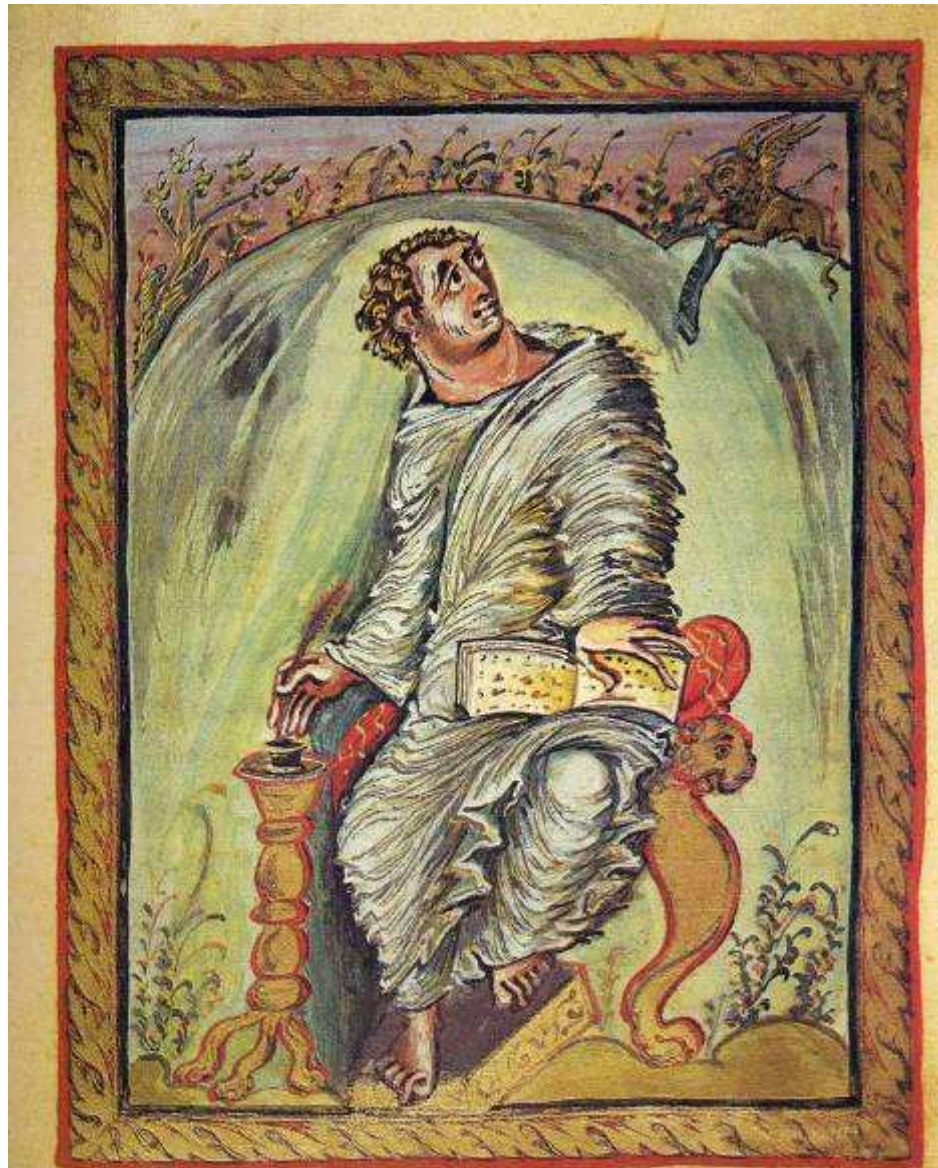
Rvangeliář ze St-Medard ze Soissons, DŠKV, poč. 9. stol.

Evangeliář arcibiskupa Eba, Remeš, před 835

Evangeliář z vídeňské Schatzkammer, skupina vídeňského korunovačního evangeliáře, poč. 9.stol.

u autem dñe miserere mei & resuscita me
& retribuas mihi
In hoc cognoui qm̄ uoluit me
qm̄ non gaudebit inimicus meus sup̄ me
De autem propter innocentia[m] suscepisti
& confirma[m] me in conspectu tuo in aeternu[m]
Benedictus dñs dñs irrahel

afaculo & in faculum fiat fiat
42. huiusque libet primus
In lincud in plectu[m] filio seore
In plectu[m] in plectu[m] desiderantia
Ad fontem lacrimarum

Quom admodum desiderat
ceruus ad fontes aquarum
ita desiderat anima mea ad te dñe

Sitiuit anima mea ad dñm
x forte uiuum quando
uenia[m] & parebo ante facie[m] di

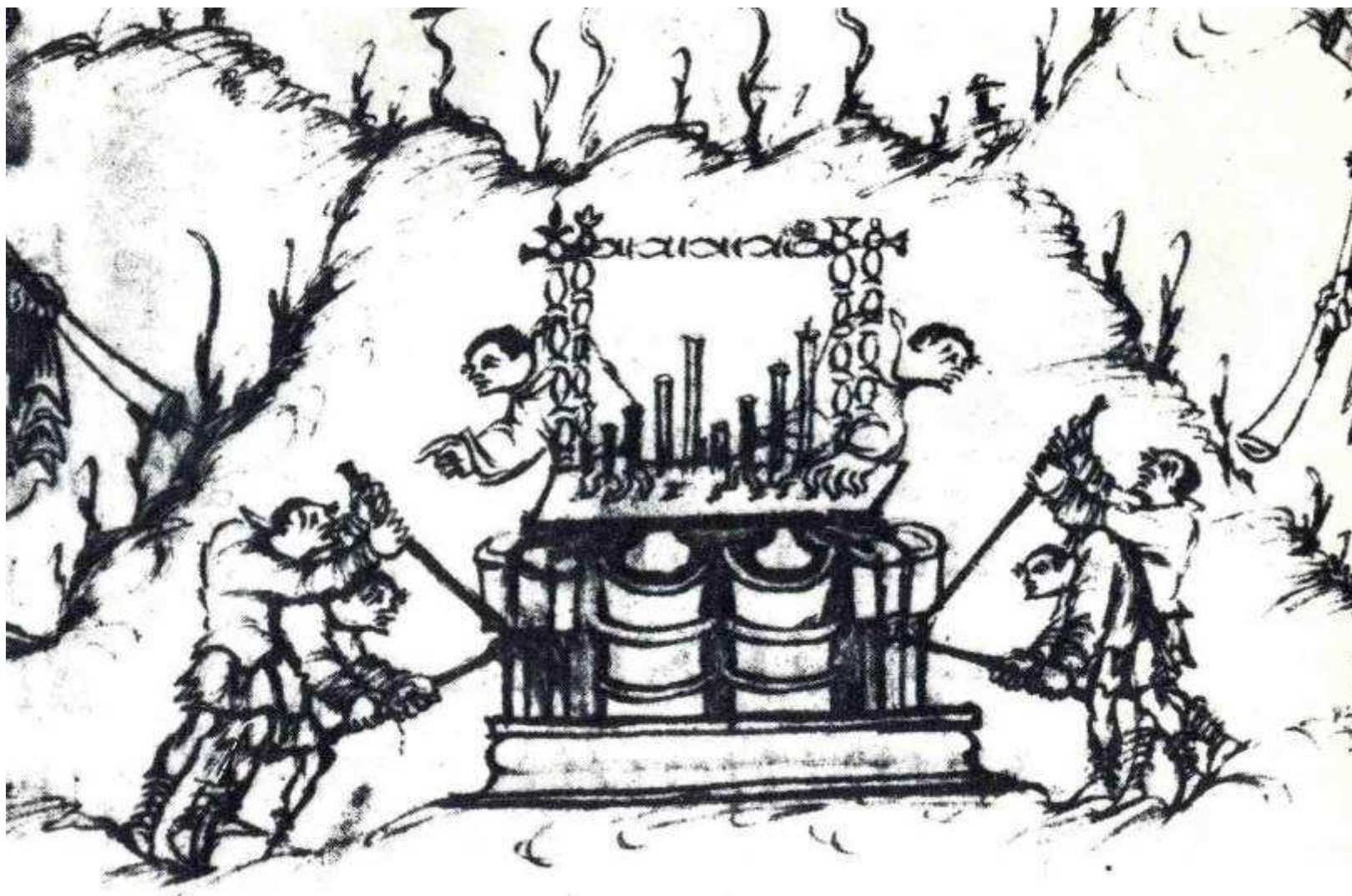

Concaluit cor meum irame
& in meditatione mea cor meum descendi
Locutus sum in lingua mea
potum fac mihi dñe in animum meum
Et numerum dierum meorum quis est
ut sciam quid desit mihi
Ecce mensurabiles percussisti dies meos
& substantia mea iniqua nihilum
ante te
Verum tamen uniuersa uanitas
omnis homo uiuentis salo

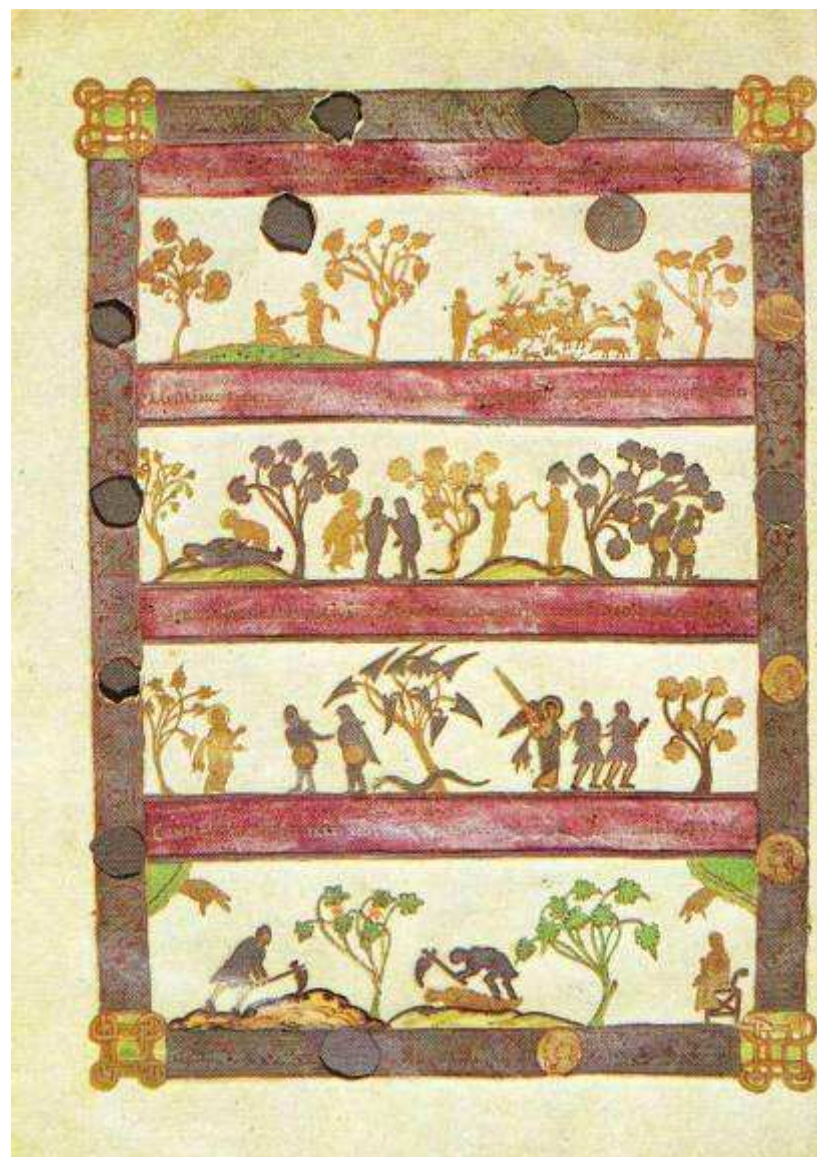

Verum tamen in imagine pertransit homo
sed & frustra conturbatur
Thesaurizat & cognoscit
cui congregabit ea
Et nunc que est ex pectatione mea
non in dñs
& substantia mea audire est

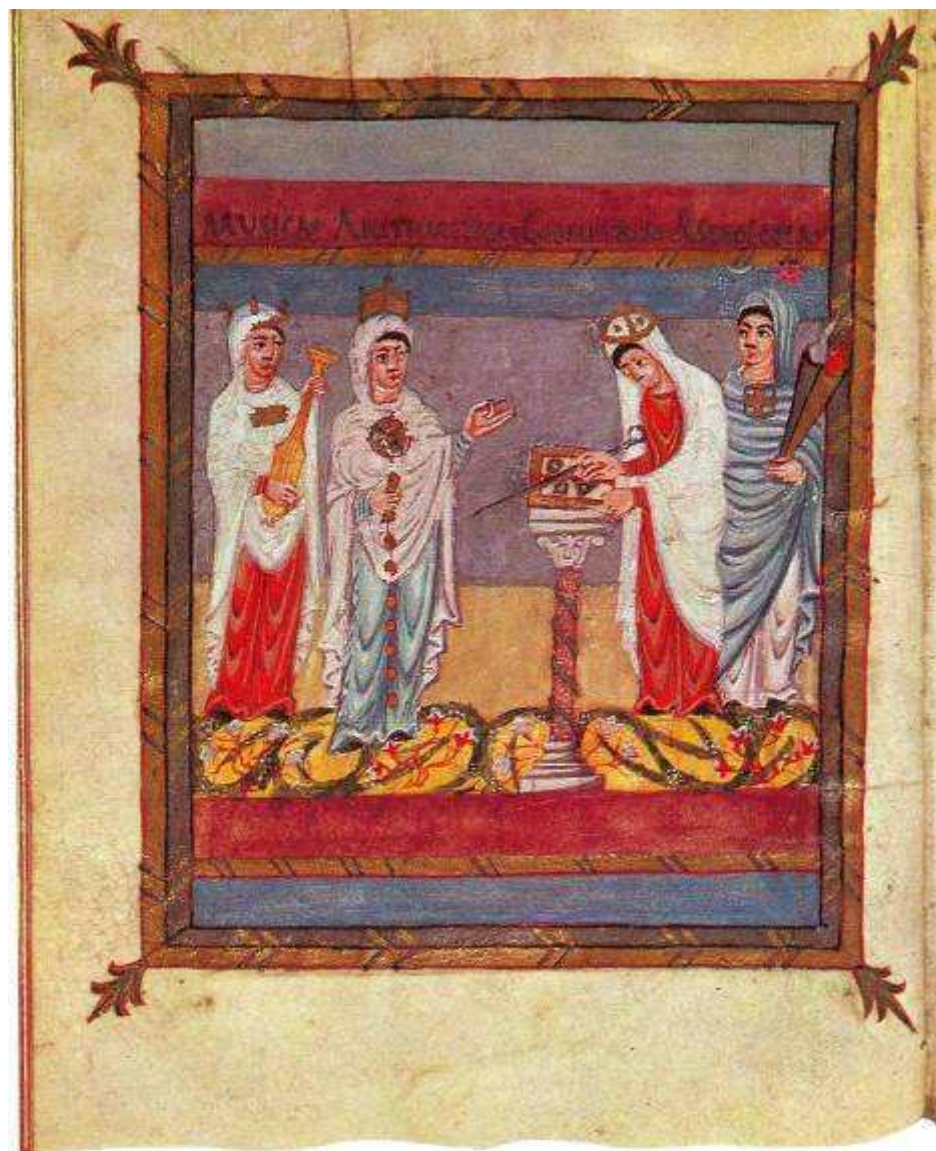
Utrechtský žaltář, kol. 830, Utrecht UB

Bible, šlola z Tours, pol. 9.stol.

Personifikace Quadrivia, škola z Tours, 40.léta 9. stol.

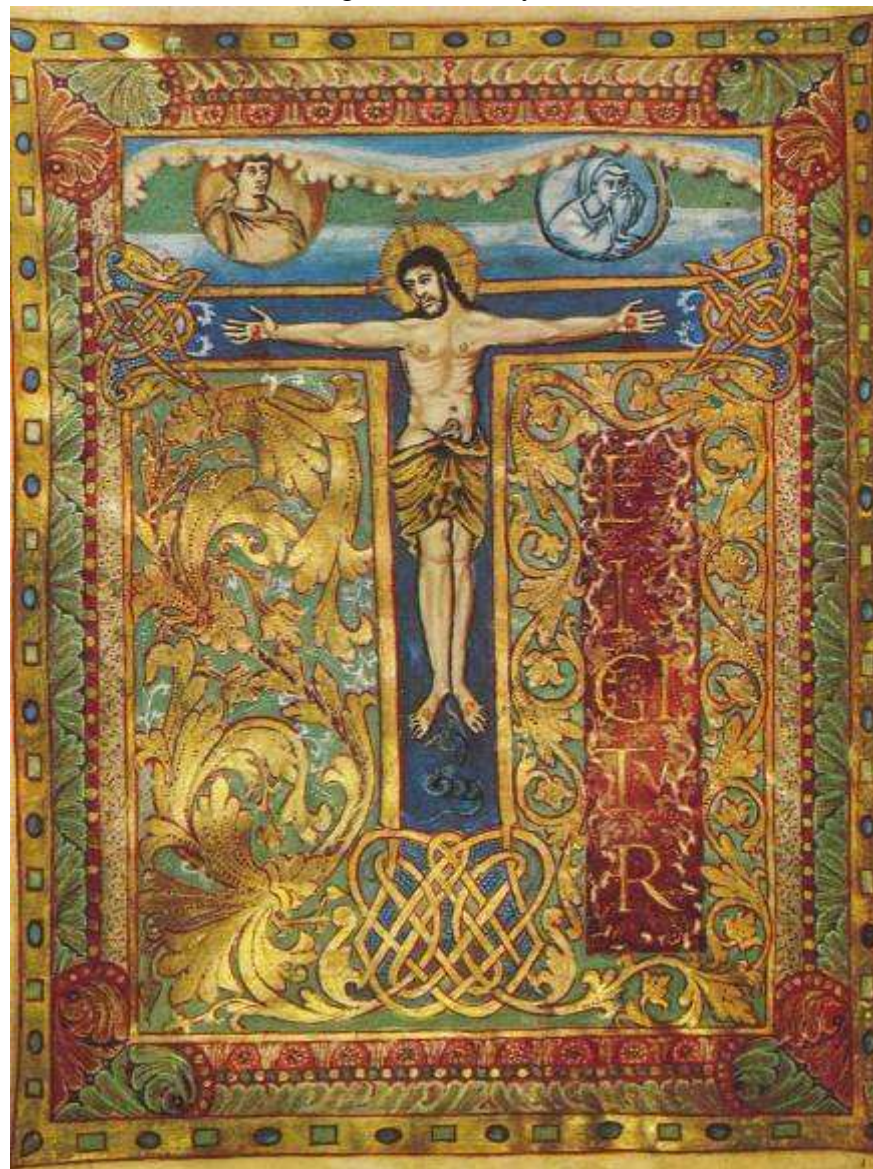
Vivianova Bible, škola z Tours, 846, Paris NB

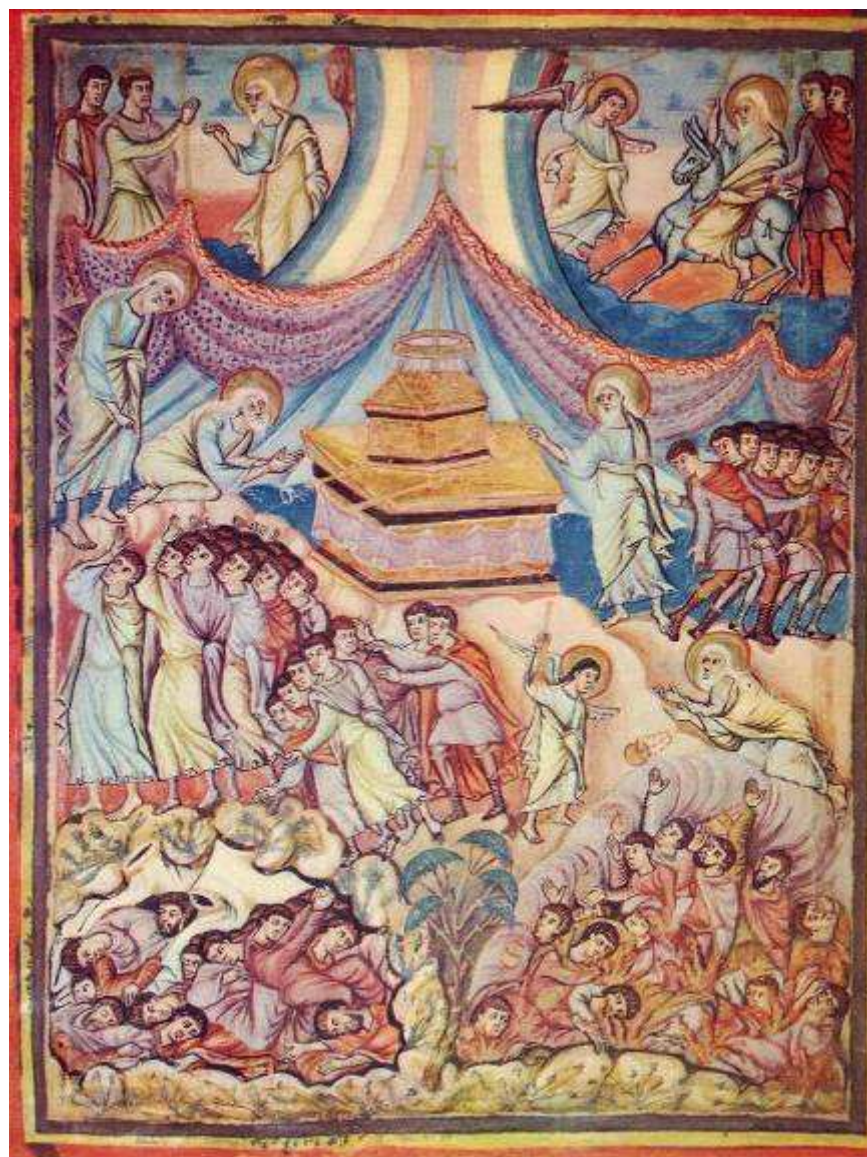
Evangeliář císaře Lothara, škola v Tours, 849-851

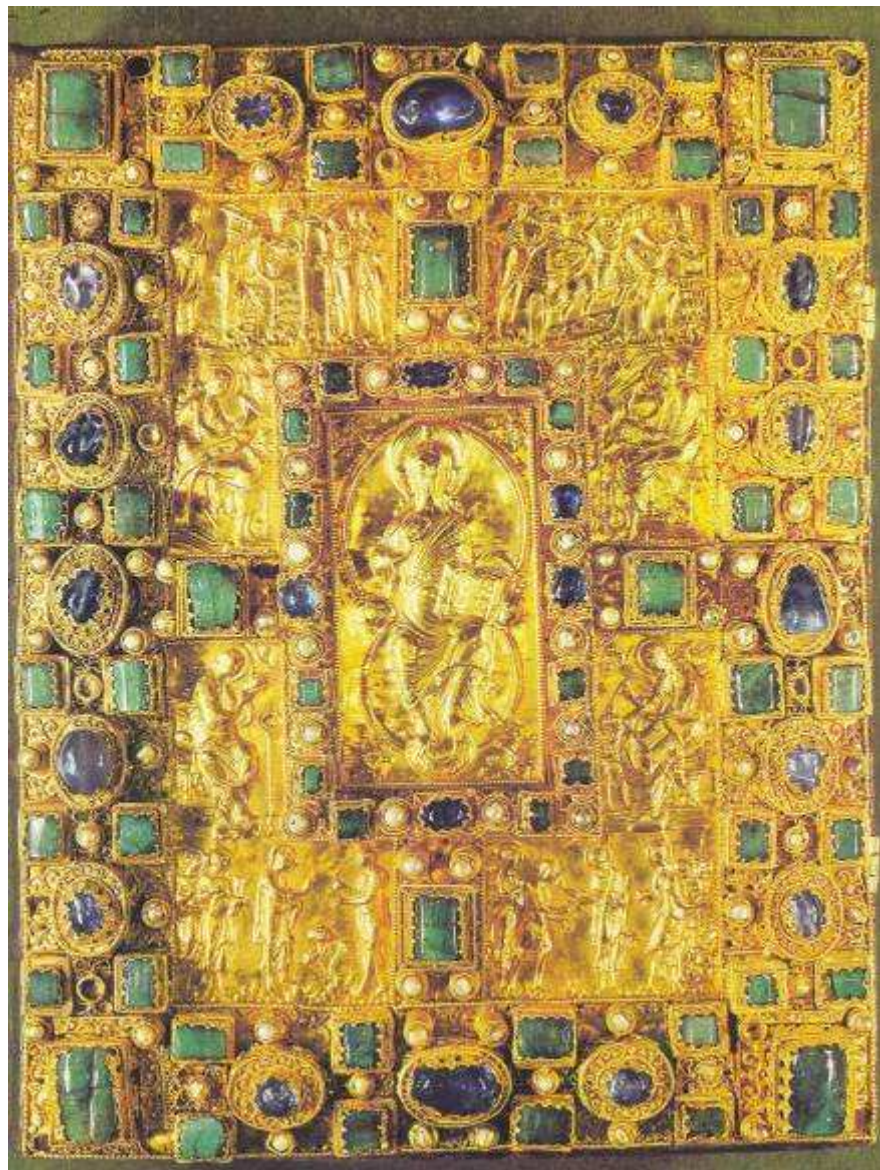
Korunovační evangeliář Karla Lysého, Remeš, kol.870

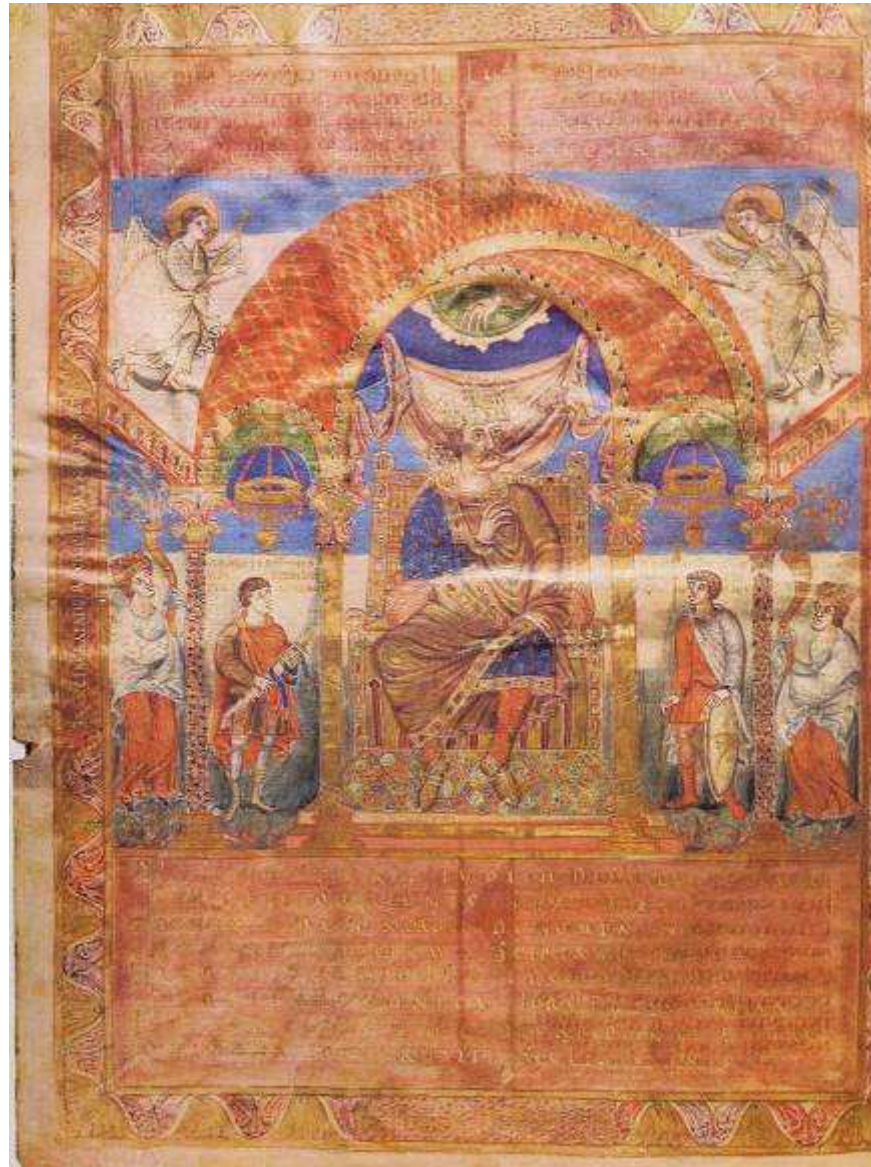
Bible Karla Lysého, Remeš, mezi 870-875

Codex Aureus ze sv. Emmerama v Řezně, DŠKL, kol.870

Trůnící císař, DŠKL, kol. 870

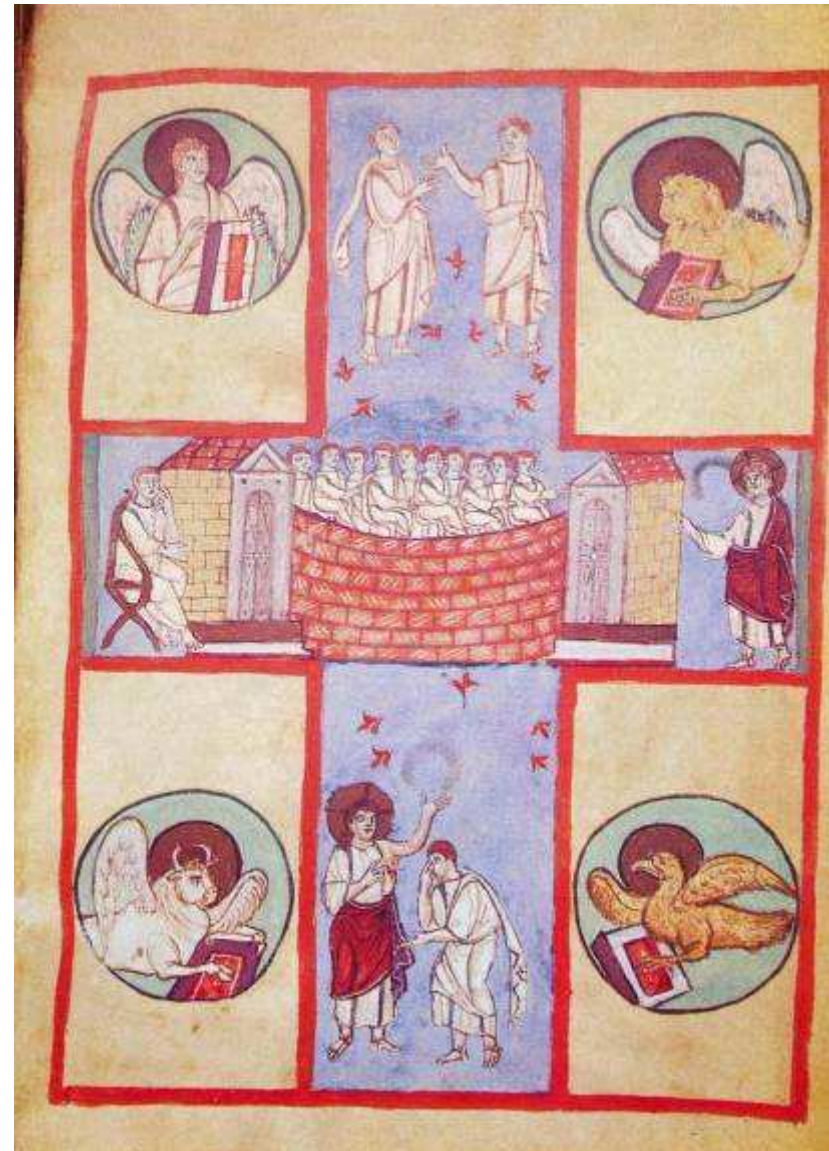
Hrabanus Maurus „De laudibus sanctae crucis“, Fulda, kol.840

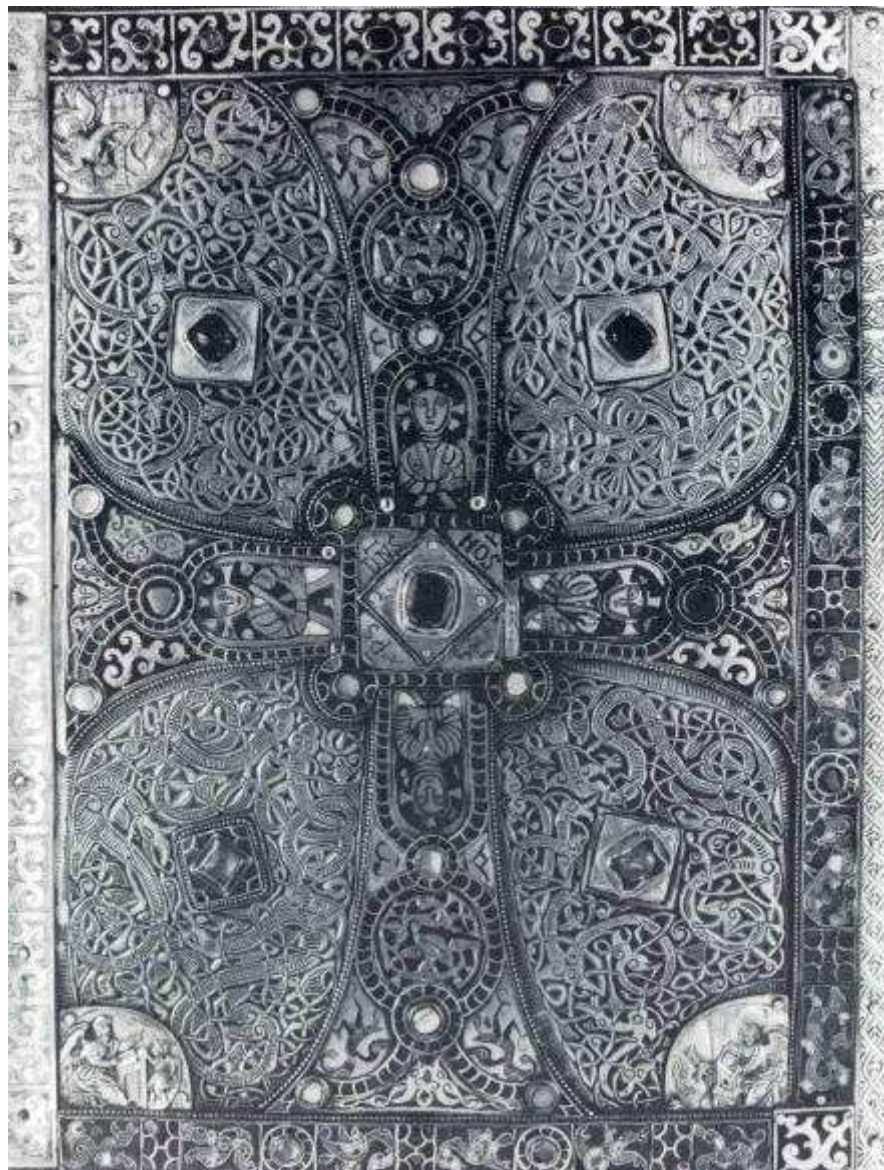
Psalterium Aureum, žalm 60, konec 9.stol., St-Gallen

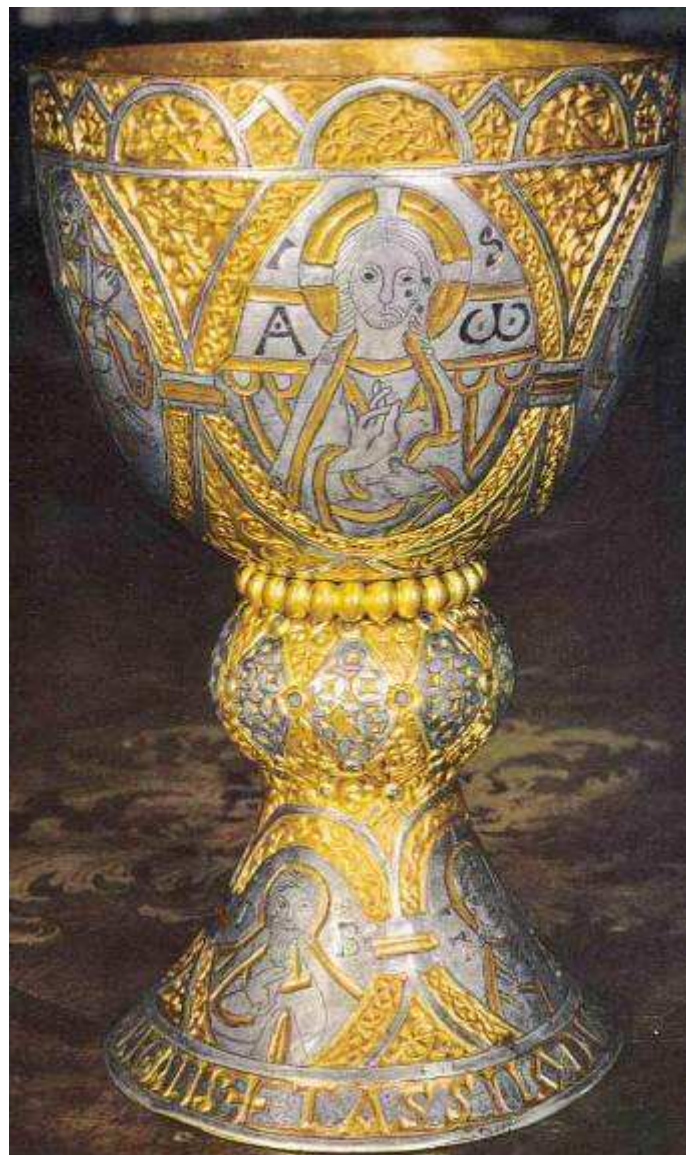
Evangeliář, Augsburg, poč. 9.stol.

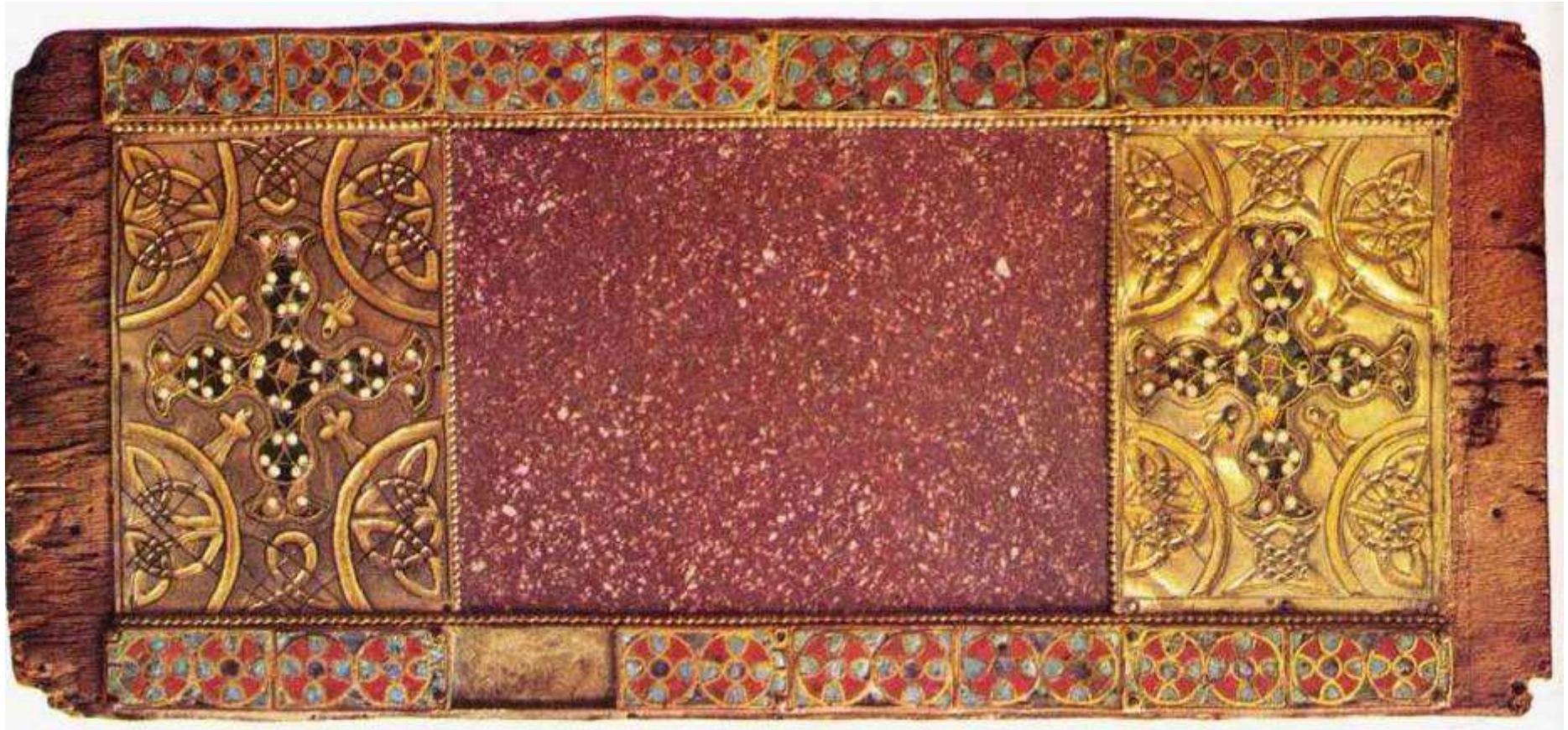
Starší lindauerská deska, konec 8.stol.

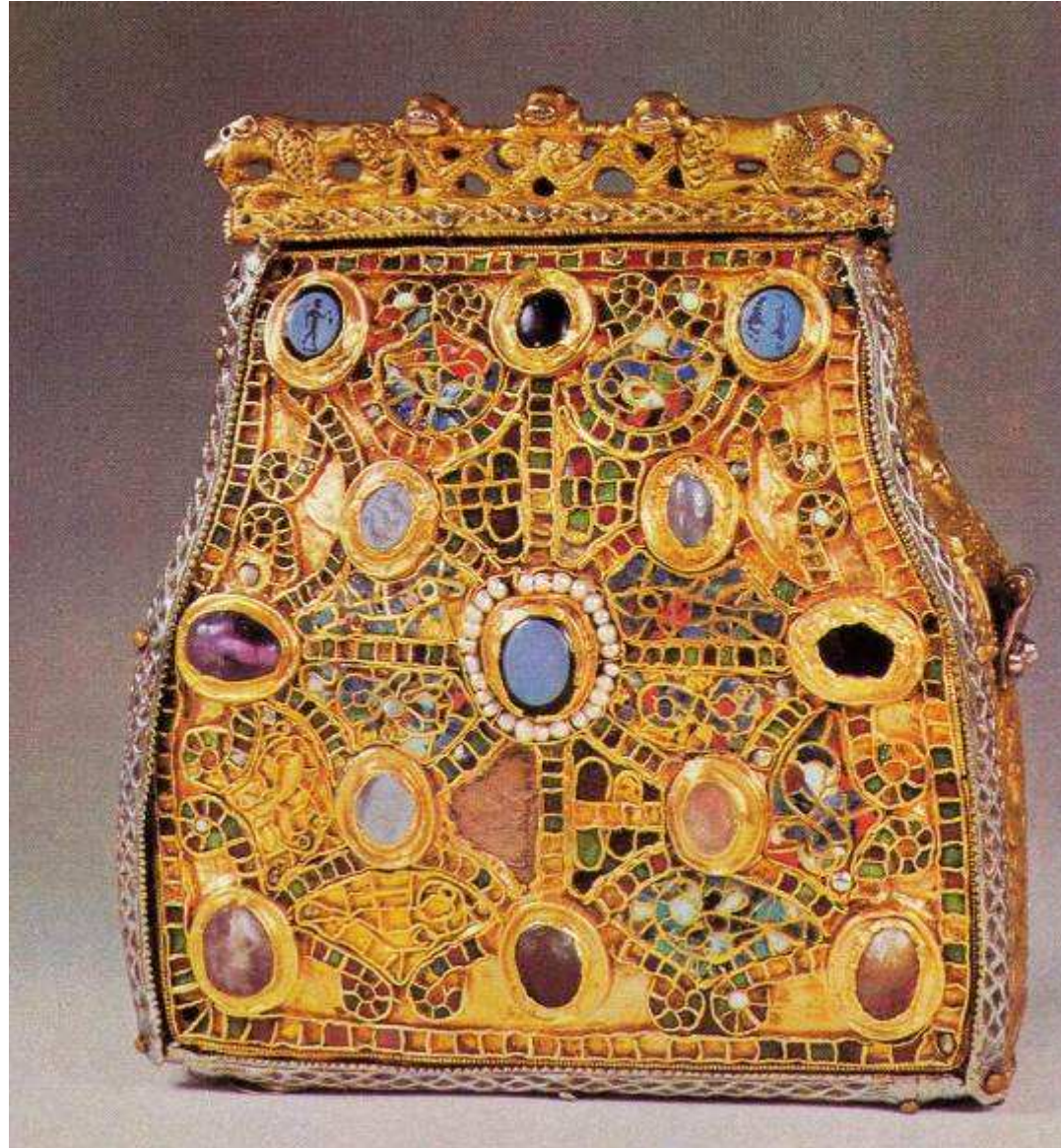
Tassilův kalich, kol. 770, Kremsmünster

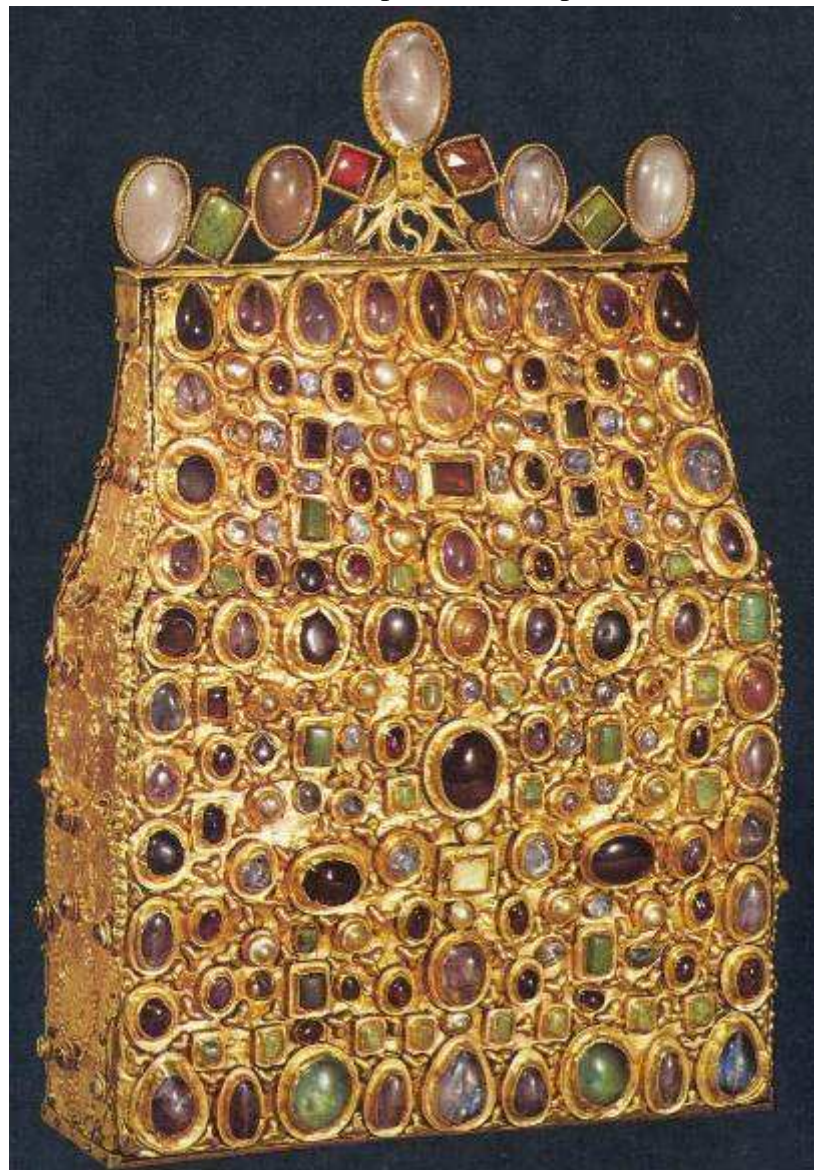
Přenosný oltář z Adelhauser, kol. 800

Relikviář z Enger, třetí čtv. 8.stol.

Relikviář sv. Štěpána, DŠKV, poč. 9. Stol.

Relikviář Pippina z Akvitánie, před 830, Conques

Reliquario del Dente, Monza

Paténa Karla Lysého, 9. stol.

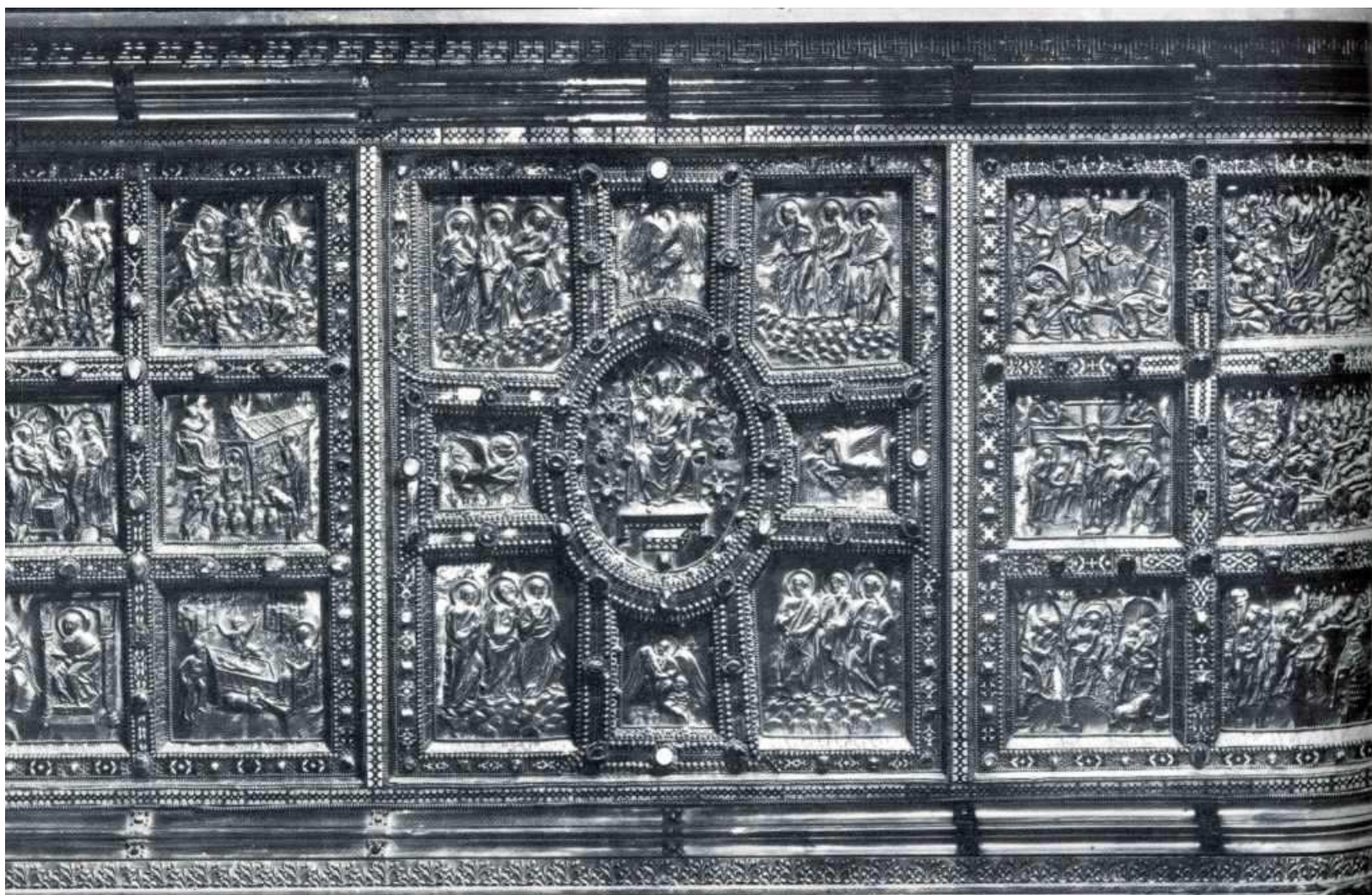
Lebuinusův kalich, slonovina, poč. 9. stol.

Lotharův křišťál, Mety 3.čtvr.9.stol.

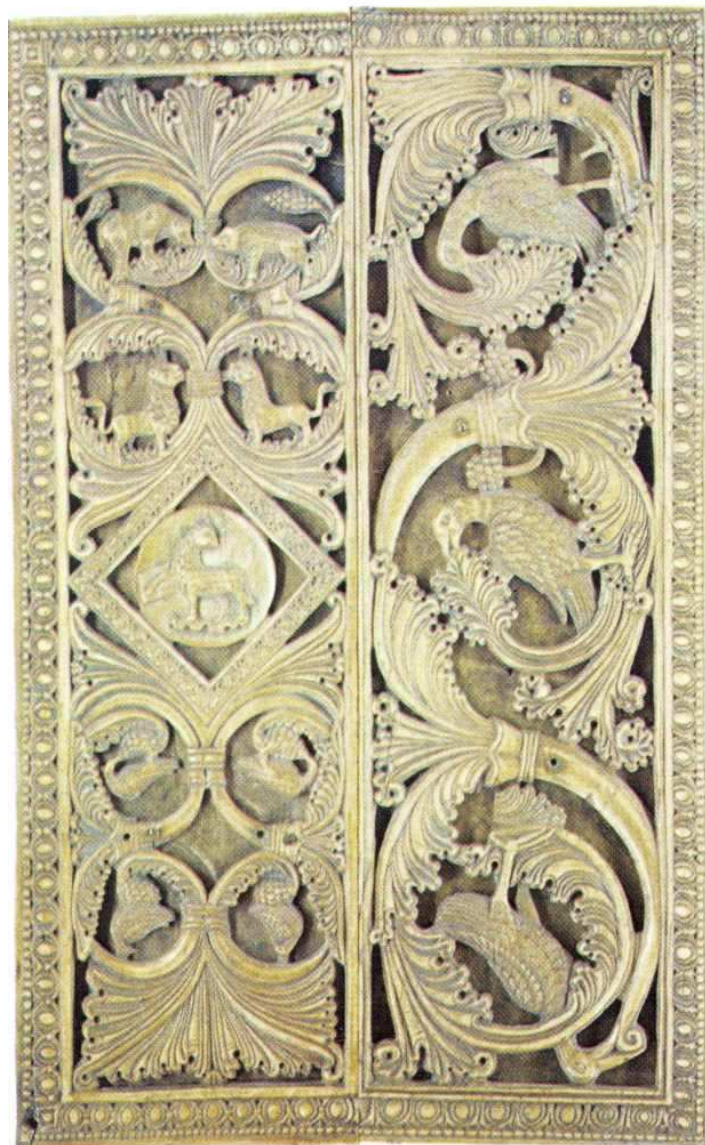
Paliotto ze St-Ambrogio v Miláně, kol. 840

Arnulfovo ziborium, západní Franky, kol. 870

Slonovinová deska z evangeliáře z Würzburgu, 2. pol. 9. stol.

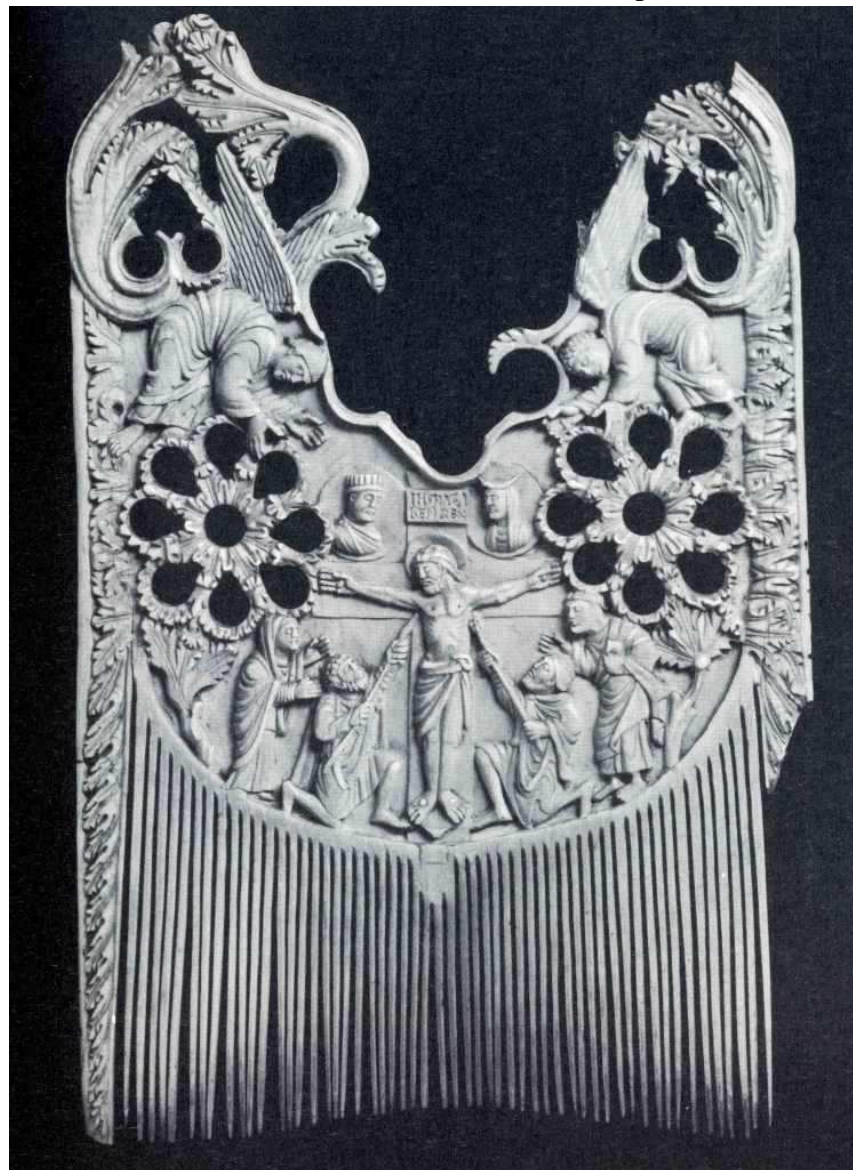
Relikviářová skříňka ze Sv. Petra v Salzburgu, kol. 900,

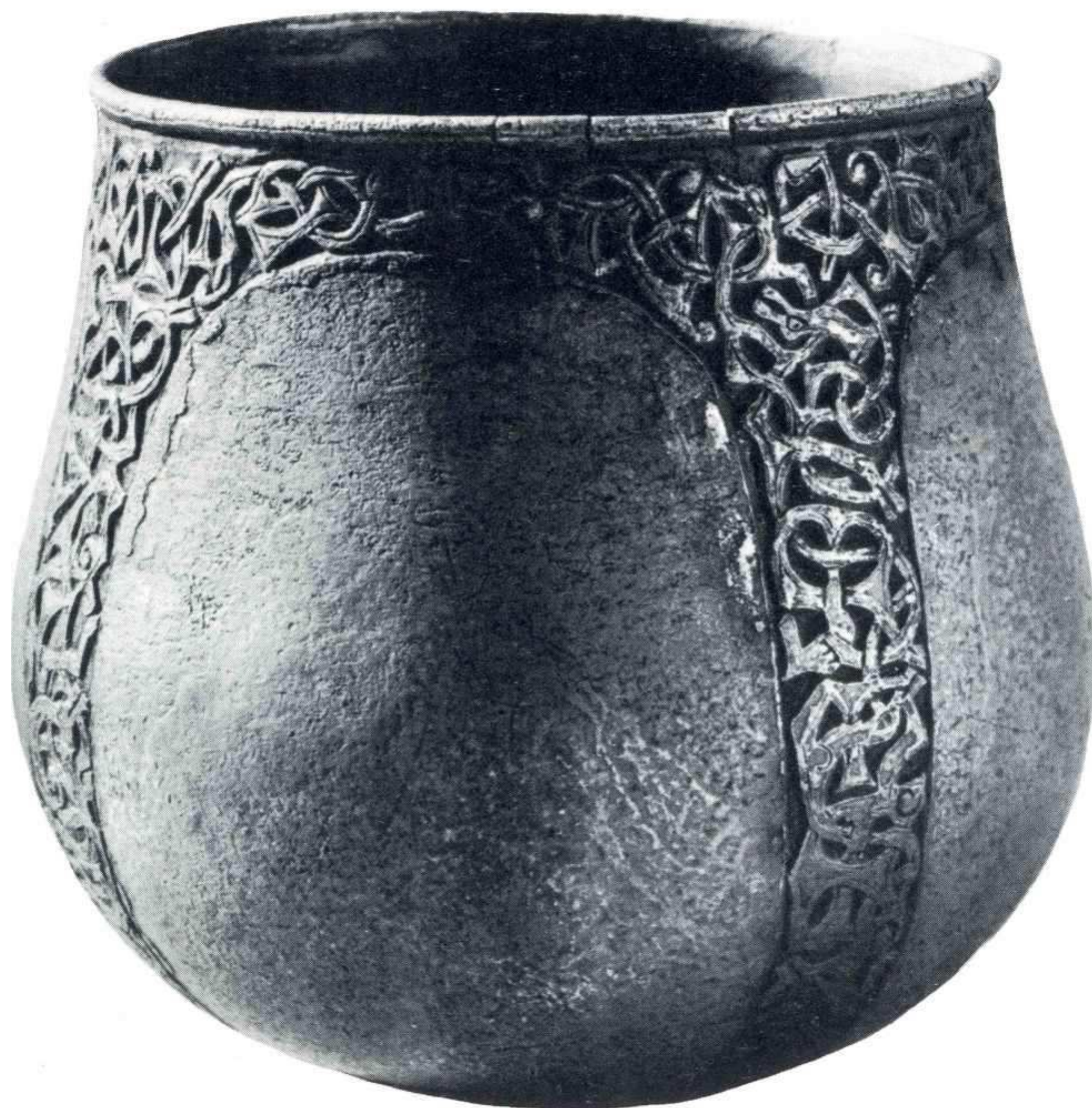
Relikviářová skříňka z kláštera v Gandersheimu, 8. stol.

Heribertův hřeben, mladší škola z Metz, 2.pol.9.stol.

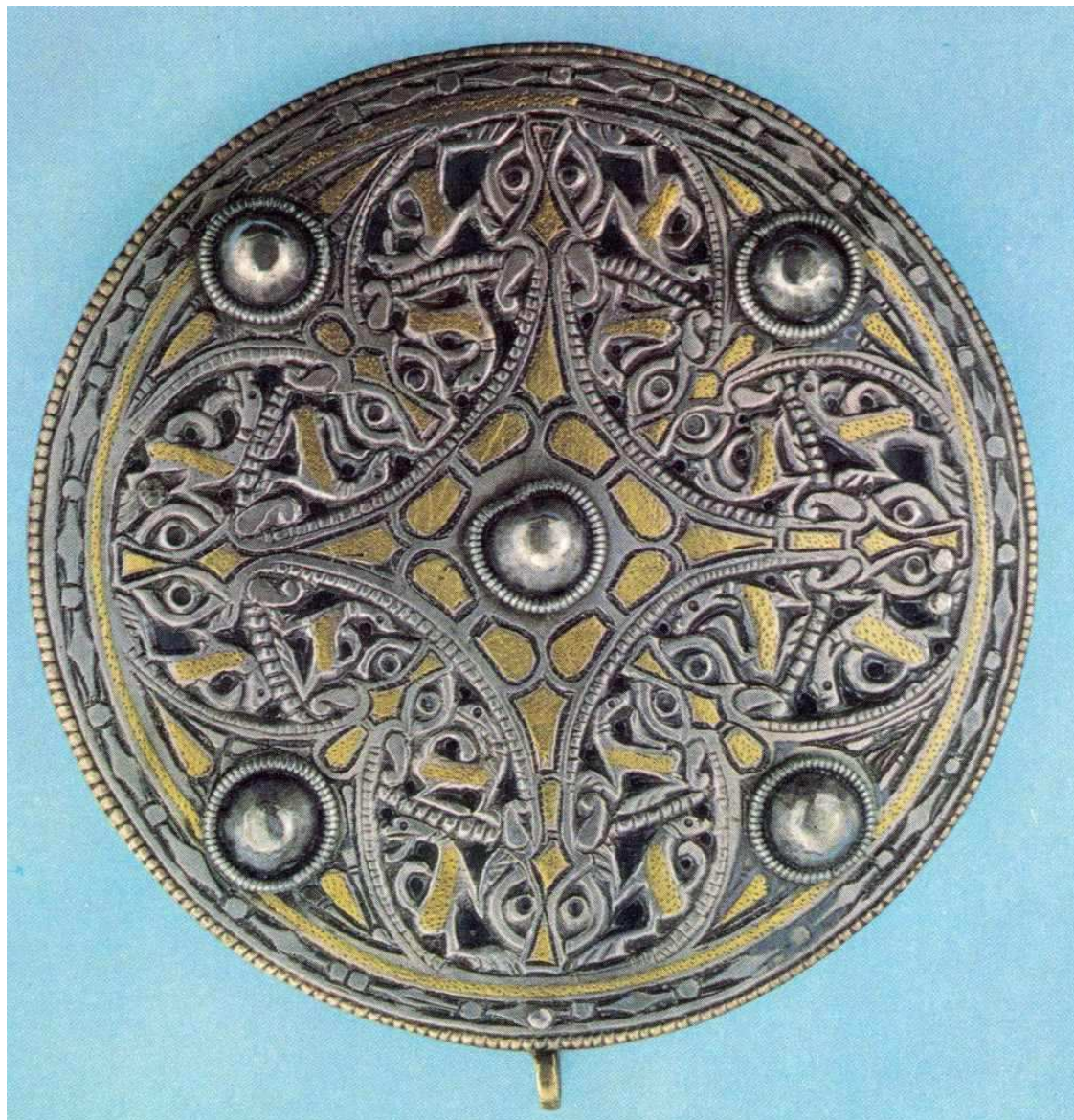
Džbán z Pettstadtu, 2.pol.8. až poč. 9.stol.

Tara brož, 8. Stol, šperk krále Alfréda, anglosaský, konec 9.stol.

Strickland brož, 9.stol,

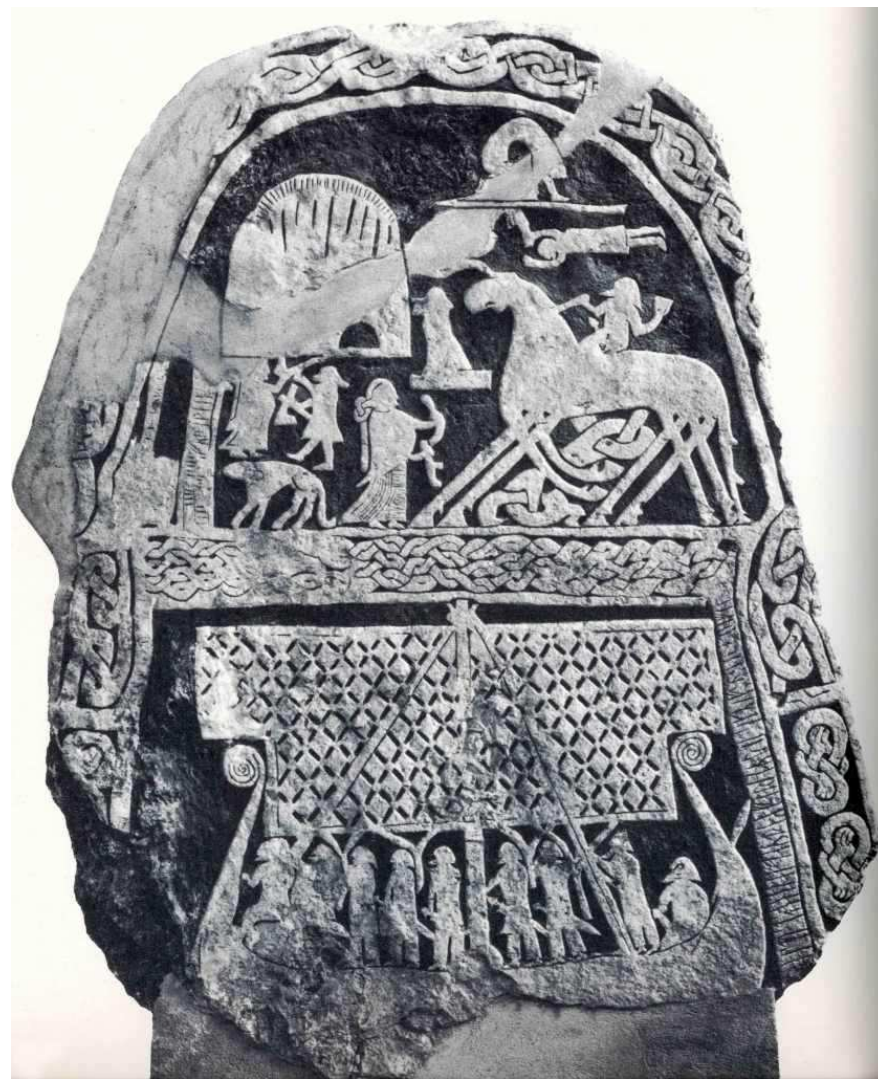
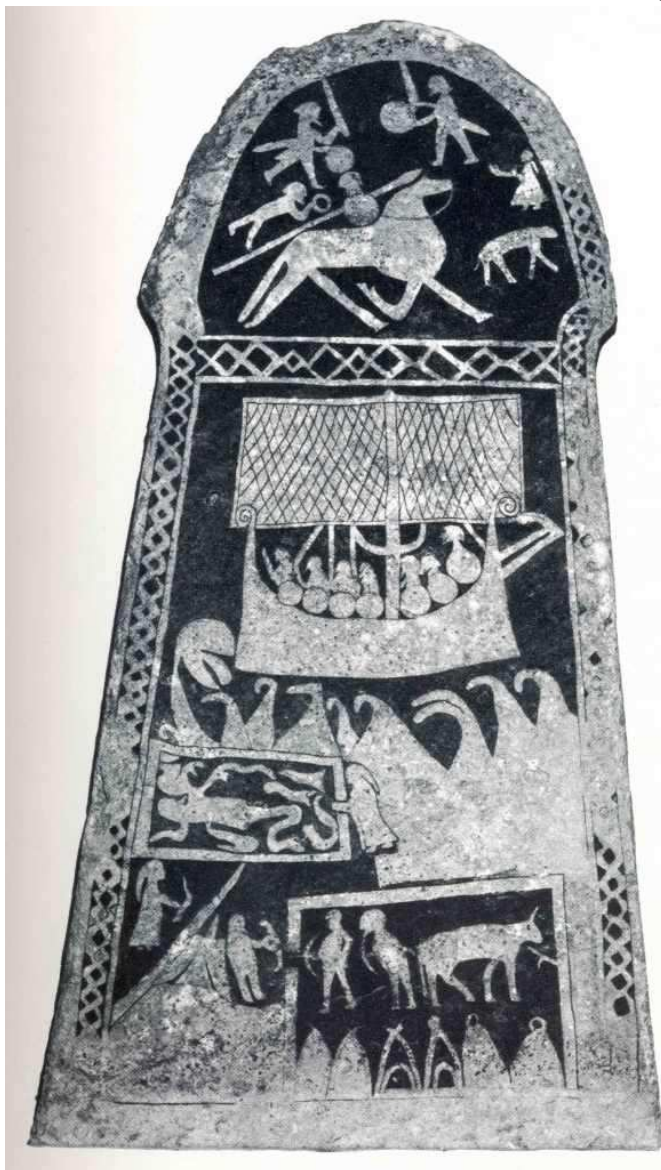
Hlava z lodního hrobu v Osebergu, 9. stol. Oslo

Koňský postroj, 8. Stol., Kodaň

Kámen z Klinte Hunnings, 8.stol., kámen z Alskog, 8.-9.sto

Runové kameny vikingských králů Gorma a Haralda, 10. Stol., Jelling, Dánsko

Slonovinová skříňka, Skandinávie, kol. 1000

Meče Vikingů, 10-11.stol.

Reliéfní terčik z Gärdslösa, 10. stol., Stockholm

Koruna císařská, ke korunovaci Otty Velikého, 962, předělaná 1025 Konrádem II., Kříž císaře Konráda II 1024-39

